

CEZAÎ KONULARDA ULUSLARARASI ADLÎ İŞBİRLİĞİ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin usul ve esaslarını düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla cezaî konularda yapılacak adlî işbirliğini kapsar.

(3) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümleri ile diğer kanun hükümleri saklıdır.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Adlî Makam: Mahkeme, hâkimlik ve savcılıklar ile kanunla istisnaî olarak ceza soruşturması yapma yetkisi verilen diğer makamları, devletlerin uluslararası sözleşmelere yaptıkları beyanlarda belirttikleri mercileri ve uluslararası sözleşmelerle ihdas edilen soruşturma veya kovuşturma yetkisini haiz kuruluşları,

b) Bakan: Adalet Bakanını,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Merkezî Makam: Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünü,

d) Uluslararası adlî işbirliği: Cezaî konularda bir devletin adlî makamının diğer bir devletin adlî makamı adına yerine getirdiği işlemleri, ifade eder.

Merkezî Makamın görev ve yetkileri

MADDE 3- (1) Merkezî Makam;

a) Yabancı devletlerin adlî işbirliği taleplerinin kabulü ile yabancı devlet makamlarına gönderilecek adlî işbirliği taleplerinin uygunluğu konusunda karar verme,

b) Uygulanacak adlî işbirliğinin türü ve izlenecek yöntem konusunda karar verme,

c) Adlî işbirliği kapsamında talep edilen bilgi ve belgelerin kullanılmasına muvafakat verme, sınırlandırma veya şarta bağlama, konularında görevli ve yetkilidir.

(2) Uluslararası adlî işbirliği taleplerinin değerlendirilmesinde mütekabiliyet ilkesi göz önünde bulundurulur. Türkiye ile arasında adlî işbirliği andlaşması bulunmayan yabancı bir devletin talebinin yerine getirilmesi o devletin Türkiye'nin benzer taleplerini karşılamayı garanti etmesi koşuluna bağlanabilir.

(3) Yabancı bir devletin adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesi, Merkezî Makam tarafından şarta veya teminata bağlanabilir.

(4) Merkezî Makam, yargı yetkisine giren hususlar hariç olmak üzere, yabancı devletlerce ileri sürülen şartları kabul edebilir veya istenen teminatı verebilir. Merkezî Makamca kabul edilen şartlar veya verilen teminatlar adlî makamları bağlayıcı niteliktedir.

(5) Yabancı devletler tarafından yapılan adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesi nedeniyle tazminat ödenmesi durumunda, Merkezî Makam ödenen tazminatı yabancı devletten talep edebilir.

(6) Adli işbirliği talebine esas teşkil eden suçun ağırlığı ile talebin yerine getirilmesi için sarf edilecek emek, mesai ve masraf arasında açık orantısızlık bulunması veya yabancı bir devletin mutad olarak yerine getirmekten imtina ettiği işlemlere ilişkin olması hâlinde, Merkezî Makam talebi geri çevirebilir.

Yabancı devletlerin adli işbirliği taleplerinin reddi

MADDE 4- (1) Yabancı devletlerin adli işbirliği talepleri;

- a) Türkiye'nin egemenlik hakları, güvenliği, kamu düzeni veya diğer temel çıkarlarının ihlal edilmesi,
- b) Talebe konu fiilin sırf askerî suç, siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı bir suç olması,
- c) Talebe konu kişinin ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasî görüşleri nedeniyle bir soruşturma veya kovuşturmaya maruz bırakılacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence veya kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüphelerinin bulunması, hallerinde reddedilebilir.

Usul hükümlerinin uygulanması

MADDE 5- (1) Yabancı devletlerin adli işbirliği talepleri yerine getirilirken, bu Kanunda ve diğer kanunlarda düzenleme bulunmayan hallerde, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun hükümleri uygulanır.

(2) Yabancı devletler tarafından adli işbirliği kapsamında iletilen bilgi ve belgelerin gizliliği, ilgili devletin talebi üzerine sağlanır.

Bilgi ve belgelerin kullanılması

MADDE 6- (1) Adli işbirliği kapsamında yabancı devletler tarafından sağlanan bilgi ve belgeler, Merkezî Makamca izin verilmedikçe, talebe konu olan soruşturma veya kovuşturma ya da infaz işlemleri dışında kullanılamaz.

(2) Aşağıdaki hallerde Merkezî Makamın izni gerekmez:

- a) Talebe konu suçun hukuki vasfının değişmesi.
- b) Adli işbirliği işleminden sonra yeni şüpheli veya sanıkların ortaya çıkması.
- c) Bilgi ve belgelerin talebe konu suçla bağlantılı hukuk davalarında gerekli olması.

İKİNCİ BÖLÜM

Adli Yardımlaşma

Türk adli makamlarının talepleri

Madde 7- (1) Adli makamlar, soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması ya da verilen kararların yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan konularda yabancı devletten adli yardımlaşma talebinde bulunabilir. Bu durumda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- a) Yabancı devletin adli yardımlaşma talebi kapsamında kendi hukukuna uygun olarak yerine getirdiği işlemler, Türk hukuku bakımından geçerli sayılır.
- b) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde adli yardımlaşma talebinden önce yabancı devletten geçici tedbirlerin alınması istenebilir.
- c) Adli yardımlaşma talebine konu işlemin yerine getirilmesi sırasında, yabancı devlette hazır bulunma talebinde bulunulabilir.
- ç) Tebligata ilişkin adli yardımlaşma taleplerinde, kısıtlayıcı veya zorlayıcı ihtarlar yer verilmez.

d) Yurt dışında bulunan şüpheli veya sanığın, Türk adlî makamları önünde hazır bulunmasının zorluğu hâlinde, suçun niteliğine veya ceza süresine bakılmaksızın adlî yardımlaşma yoluyla veya görüntülü ve sesli iletişim tekniğiyle ifadesi alınabilir.

e) Adlî makamlarca, yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında yabancı bir devletin ceza soruşturması başlatmasına neden olabilecek bilgilerin öğrenilmesi hâlinde, yabancı devletin talebi olmaksızın bu bilgiler, ilgili devlete iletilmek üzere Merkezî Makama bildirilebilir.

Yabancı adlî makamların talepleri

Madde 8- (1) Yabancı adlî makamların adlî yardımlaşma talepleri hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Talepler, Türk hukukuna uygun olarak yerine getirilir. Özel bir usulün talep edilmesi hâlinde, Türk hukukuna aykırı olmadığı takdirde, talep bu usule uygun olarak yerine getirilebilir.

b) Türk adlî makamları, talepleri kısmen veya tamamen reddedebilir ya da gerek görülen hallerde ek bilgi veya belge isteyebilir.

c) Yabancı devletin talebi üzerine, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, adlî yardımlaşma talebi iletilmeden önce delillerin korunması amacıyla geçici tedbirler alınabilir. Geçici tedbirin alındığı tarihten itibaren altmış gün içinde adlî yardımlaşma talebinin Merkezî Makama ulaşmaması hâlinde tedbir, yetkili makam tarafından derhal kaldırılır.

ç) Türk adlî makamları, talebe ilişkin yapılan işlemler hakkında düzenli olarak Merkezî Makama bilgi verir.

d) Yabancı adlî makamlarca yürütülen ceza soruşturması veya kovuşturması ile ilgili olarak arama veya el koyma talebinde bulunulması hâlinde, talebin konusu olan suçun iadeye elverişli bir suç olması gerekir. Talep üzerine el konulan malvarlığı değerleri ile taşınmaz hak ve alacaklarla ilgili olarak Türk adlî makamları yılda en az bir defa talep eden devletten tedbirin devamının istenip istenmediğine ilişkin bilgi ister.

e) Tebligata ilişkin adlî yardımlaşma talebinde kısıtlayıcı veya zorlayıcı ihtar bulunması hâlinde talep reddedilir.

f) Adlî yardımlaşma talebine konu işlemin yerine getirilmesi sırasında, Türk adlî makamları önünde hazır bulunma talebinde bulunulabilir. Talep, uygun görülmesi hâlinde yerine getirilir.

g) Kişi hakkında Türk mahkemelerince verilip kesinleşen mahkûmiyet veya beraat hükmü bulunması ya da suçun affa uğramış olması hâlinde, aynı fiille ilgili olarak yabancı devletlerce yapılan adlî yardımlaşma talepleri yerine getirilmeyebilir.

Görüntülü ve sesli iletişim tekniğiyle adlî yardımlaşma

MADDE 9- (1) Türk veya yabancı devlet makamları adlî yardımlaşma talebinin yerine getirilmesinde görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılmasını isteyebilir. Bu işlemler, yerine getiren devletin yetkili makamlarının yönetimi altında ve bu devletin hukuku uyarınca yürütülür.

(2) Türk adlî makamları tarafından adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi hâlinde, Türkiye'nin ve talep edilen devletin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması kaydıyla işlem, Türk adlî makamının yönetimi altında ve Türk hukuku uyarınca yürütülür.

(3) Yabancı devlet tarafından adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi hâlinde, Türkiye ve talep eden devletin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması kaydıyla işlem, talep eden devletin adlî makamının yönetimi altında ve bu devletin hukuku uyarınca yürütülür. Bu işlem sırasında; Türk adlî makamı hazır bulunur, gerektiğinde tercüman

bulundurulur, kişinin kimliği belirlenir ve Türk hukukunun temel ilkelerinin ihlal edilmemesi gözetilir.

Bağışıklık

Madde 10- (1) Türk adli makamlarının talebi üzerine, yabancı devlet makamları aracılığıyla yapılan tebligat sonucunda Türkiye'de hazır bulunan mağdur, tanık veya bilirkişiler, Türkiye'ye girişlerinden önceki eylemleri nedeniyle soruşturulamaz, kovuşturulamaz veya kişisel özgürlükleri bakımından herhangi bir kısıtlamaya maruz bırakılamaz.

(2) Türk adli makamlarının talebi üzerine, yabancı devlet makamları aracılığıyla yapılan tebligat sonucunda Türkiye'de hazır bulunan şüpheli veya sanıklar, tebligat evrakında belirtilmemiş olan ve Türkiye'ye girişlerinden önceki eylemleri nedeniyle soruşturulamaz, kovuşturulamaz veya kişisel özgürlükleri bakımından herhangi bir kısıtlamaya maruz bırakılamaz.

(3) Mağdur, tanık, bilirkişi, şüpheli veya sanığın, adli makamlarca hazır bulunmasının gerekli olmadığına bildirilmesi üzerine, ayrılma imkanı bulunmasına rağmen onbeş gün içinde Türkiye'den ayrılmaması veya ayrıldıktan sonra geri dönmesi hâlinde bu maddede öngörülen bağışıklığı sona erer.

(4) Türkiye'de bulunan ve yabancı devletin talebi üzerine yapılacak tebligat sonucunda yabancı adli makamlar önünde hazır bulunması istenilen kişiler hakkındaki tebligat talebi, bu kişilerin Türkiye'den ayrılış tarihinden önceki eylemleri nedeniyle talep eden devlette soruşturmaya, kovuşturmaya ya da kişisel özgürlükleri bakımından herhangi bir kısıtlamaya maruz bırakılmayacaklarına dair teminat verilmesi koşuluyla yerine getirilir.

Tutuklu veya hükümlülerin geçici nakli

Madde 11- (1) Türkiye'de ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü olarak bulunan kişiler, delil elde edilebilmesi amacıyla Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşma hükümleri çerçevesinde, ilgili adli makamın kararı ve Merkezî Makamın uygun görmesi üzerine talep eden devlete geçici olarak nakil edilebilir.

(2) Talep eden yabancı devlet ile aksi kararlaştırılmadıkça, kişinin nakil nedeniyle yabancı devlette geçirdiği süre, tutuklulukta veya hükümlülükte geçirilmiş sayılır.

(3) Yabancı bir devletten başka bir devlete gerçekleştirilecek geçici nakillerle ilgili olarak Türkiye üzerinden yapılacak transit geçişler hakkında, suçluların iadesi için düzenlenen transit geçiş hükümleri kıyasen uygulanır.

(4) Bu madde hükümleri, uygun olduğu ölçüde Türk adli makamları tarafından yapılacak geçici nakil talepleri için de uygulanır.

Eşya, kayıt ve belgelerin teslimi

MADDE 12- (1) Yabancı devlette yürütülmekte olan bir soruşturma ve kovuşturma kapsamında, suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ve Türkiye'de bulunan eşya, kayıt ve belgelerin asılları, talep üzerine, makul sürede geri gönderilmesi koşuluyla yabancı devlete teslim edilebilir. Ancak geri gönderilmelerini gerektiren nedenlerin ortadan kalkması hâlinde, bunların alınmasından vazgeçilebilir.

(2) Talep konusu eşya, kayıt ve belgelerin Türkiye'de yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma için zorunlu olması hâlinde, teslim ertelenebilir.

(3) Mağduriyete yol açacağı ve hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, iyi niyetli üçüncü kişilere ait eşya ve belgelerin teslimine ilişkin talep yerine getirilmez.

Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi

Madde 13- (1) Türkiye ile yabancı devletin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması kaydıyla, Türk adlî makamlarınca yabancı devletten o ülkede Türk kamu görevlisinin gizli soruşturmacı olarak görevlendirilmesi istenebilir.

(2) Yabancı bir devlet tarafından Türkiye’de yabancı kamu görevlisinin gizli soruşturmacı olarak görevlendirilmesinin talep edilmesi hâlinde, Türkiye ile yabancı devletin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması kaydıyla, izin verilebilir.

Ortak soruşturma ekibi kurulması

Madde 14- (1) Türkiye ile yabancı devletlerin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması kaydıyla, Türkiye’de veya yabancı ülkelerde koordinasyonun zorunlu olduğu sınıraşan suçların soruşturmalarını yürütmek üzere, ilgili devletlerin yetkili makamlarının katılımıyla, belirli bir süre için ortak soruşturma ekipleri kurulabilir.

(2) Ortak soruşturma ekipleri, merkezî makamların mutabakatıyla kurulur. Merkezî Makam tarafından yabancı devletlerle mutabakat sağlanmadan önce yetkili adlî makamların görüşü alınır. Gerek görülmesi hâlinde ortak soruşturma ekibine Merkezî Makam temsilcileri de katılabilir. Türkiye’de kurulacak ortak soruşturma ekibinin koordinasyonu ve yönetimi Türk adlî makamlarına ait olup, aksine bir karar verilmedikçe yabancı devlet görevlileri, soruşturma işlemleri sırasında hazır bulunabilir.

(3) Soruşturma sonucunda elde edilen bilgiler karşılıklı olarak paylaşılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İade

Türkiye'den yabancı devlete iade

MADDE 15- (1) Yabancı bir ülkede işlenen veya işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle hakkında yabancı adlî makamlar tarafından ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılan ya da mahkûmiyete veya güvenlik tedbirine karar verilen bir yabancı, talep üzerine, soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi ya da hükmedilen ceza veya güvenlik tedbirinin infazı amacıyla talep eden devlete iade edilebilir.

İadenin kesin red sebepleri

MADDE 16- (1) Aşağıda sayılan hallerde iade talebi kabul edilmez:

a) Uluslararası Ceza Divanı Statüsüne taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere, iadesi talep edilen kişinin Türk vatandaşı olması.

b) İadesi talep edilen kişinin ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasî görüşleri nedeniyle bir soruşturma veya kovuşturmaya maruz bırakılacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence veya kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması.

c) İade talebine esas teşkil eden fiilin,

1. Siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı bir suç niteliğinde olması,

2. Sırf askerî suç niteliğinde olması,

3. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 8 ve 10 uncu maddeleri ile 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre Türkiye’nin yargı yetkisine giren bir suç olması,

4. Türk hukukuna veya talep eden devletin hukukuna göre dava veya ceza zamanaşımına veya affa uğramış olması.

ç) İadesi talep edilen kişi hakkında, talebe konu fiil nedeniyle daha önce Türkiye’de beraat veya mahkumiyet kararı verilmiş olması.

d) İade talebinin, ölüm cezası veya insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza gerektiren suçlara ilişkin olması.

(2) Birinci fıkranın (c) bendinin (1) numaralı alt bendine konu iade talebinin dayanağını teşkil eden fiilin bütün unsurları, özellikle işleniş şekli, suçun işlenişinde kullanılan araçların veya ortaya çıkan sonuçların ağırlığı dikkate alınarak, fiil siyasî suç olarak kabul edilmeyebilir. Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar, siyasî suç olarak kabul edilmez.

(3) Birinci fıkranın (d) bendinde, cezanın niteliğine ilişkin bir ret sebebinin varlığı hâlinde, talep eden devlet tarafından, öngörülen cezanın infaz edilmeyeceğine dair yeterli teminat verilmesi hâlinde, iade talebi kabul edilebilir.

İadenin takdiri red sebepleri

MADDE 17- (1) Aşağıda sayılan hallerde iade talebi kabul edilmeyebilir:

a) İade talebine konu fiilin, Türk Ceza Kanununun 12 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası kapsamında olması.

b) İade talebine konu fiilin, Türk Ceza Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi dışındaki diğer bentler yönünden Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına işlenmiş bir suç olması.

c) İadesi talep edilen kişinin, talep tarihinde onsekiz yaşını doldurmamış olması, uzun zamandan beri Türkiye'de bulunuyor olması veya evli bulunması gibi kişisel halleri nedeniyle, iadenin kişinin kendisini veya ailesini, fiilin ağırlığı ile orantısız şekilde mağdur edecek olması.

Birden fazla devletin iade talebi

MADDE 18- (1) Aynı kişi hakkında birden fazla devlet tarafından iade talebinde bulunulması hâlinde, suçların ağırlığı ve işlendiği yer, taleplerin geliş sırası, kişinin vatandaşlığı ve yeniden iade edilme ihtimali gibi şartlar dikkate alınarak, iade taleplerinden hangisinin öncelikli olarak işleme alınacağı Merkezî Makam tarafından belirlenir.

İade ve sınır dışı ilişkisi

MADDE 19- (1) Yabancı, iade sürecinde Merkezî Makamın olumlu görüşü alınmadan sınır dışı edilemez.

(2) Yabancı, Merkezî Makamın olumlu görüşü alınmadan iade talebi reddedilen devlete sınır dışı edilemez.

Yabancı devletin iade talebinde hususilik ilkesi

MADDE 20 - (1) Yabancı bir devletin iade talebi;

a) Türkiye'nin muvafakati olmaksızın, talep edilen kişinin daha önce işlediği ve iadeye esas olandan başka bir suçtan dolayı soruşturma veya kovuşturma yapılmayacağı ya da ceza veya güvenlik tedbirinin infazı amacıyla da olsa, hürriyetinin kısıtlanmayacağı,

b) Türkiye'nin muvafakati olmaksızın, kişinin üçüncü bir devlete teslim veya sınır dışı edilmeyeceği,

c) İade talebine konu soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlanmasından ya da ceza veya güvenlik tedbirinin infazından sonra kişinin talep eden devletten ayrılabilmesi,

Hususlarında teminat verilmesi hâlinde kabul edilebilir.

(2) Aşağıda sayılan durumlarda iadeye esas olan suçtan başka bir suç nedeniyle soruşturma veya kovuşturma yapılabilir ya da ceza veya güvenlik tedbirleri infaz edilebilir:

a) İade edilen kişinin, iade talebine konu soruşturma veya kovuşturmanın nihai olarak sonuçlanması ya da ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilmesinden sonra kırkbeş gün içinde iade edilen devleti terk etme imkânına ve hakkına sahip olmasına rağmen, terk etmemiş olması,

b) İade edilen kişinin, iade edilen devleti terk ettikten sonra bu devlete geri dönmesi veya üçüncü bir devlet tarafından geri gönderilmesi.

(3) Kişinin, iade edilen devlette, iade talebine konu suçtan dolayı hürriyetini sınırlayan tedbir veya karar kaldırıldığı takdirde, ikinci fıkranın (a) bendinde düzenlenen süre işlemeye başlar.

(4) Yabancı devlete iade edilen şahsın iade konusu suç dışında başka bir suçtan dolayı soruşturulması veya kovuşturulması ya da hakkında verilen ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilmesi için yapılacak muvafakat talebinde, iade edilen kişinin, muvafakat talebinin dayanağını teşkil eden suça ilişkin beyanı da yer alır.

(5) Muvafakat talebi, iadenin kabul edilebilirliğine karar veren ağır ceza mahkemesi tarafından duruşma açılmaksızın kesin olarak karara bağlanır. Kararın yerine getirilip getirilmemesi Merkezî Makamın takdirine bağlıdır.

Merkezî Makamın incelemesi

MADDE 21- (1) Merkezî Makam, iade ve muvafakat taleplerini inceleyerek, lüzum görmesi hâlinde ek bilgi ve belge talebinde bulunabilir ve gerekli şartları taşımayan talepleri reddeder.

(2) Gerekli şartları taşıyan talepler, yetkili ağır ceza mahkemesi nezdindeki Cumhuriyet başsavcılığına iletilir.

Geçici tutuklama

MADDE 22- (1) İade talebine konu olabilecek bir suçun işlendiğinin kabulü için kuvvetli şüphe bulunması hâlinde, iade talebinin Merkezî Makama ulaşmasından önce, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümleri veya mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde, yabancı devletin talebi ve Merkezî Makamın uygun bulması üzerine kişi geçici olarak tutuklanabilir.

(2) İade talebine konu olabilecek ve Türk Ceza Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına giren bir suç işlediği yönünde kuvvetli şüphe bulunan kişi, yabancı devletin talebi aranmaksızın geçici olarak tutuklanabilir.

(3) Geçici tutuklama talebi, Merkezî Makam tarafından iade amacıyla yakalanması ve Cumhuriyet başsavcılığına sevki için İçişleri Bakanlığına gönderilir. Yakalanan kişi, geçici tutuklama hususunda karar vermek üzere en geç yirmidört saat içinde sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır. Sulh ceza hakimi geçici tutuklanması talep edilen kişiye, basitleştirilmiş iade imkânı ile bunun hukuki sonuçları hakkında bilgi verdikten sonra talep hakkında karar verir.

(4) Geçici tutuklama süresi ilgili milletlerarası andlaşma hükümlerine göre belirlenir. Mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde kişi, en fazla kırk gün geçici tutuklu kalabilir.

(5) Geçici tutuklama yerine kişinin kaçmasına engel olacak şekilde Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesi uyarınca adli kontrol kararı verilebilir.

(6) Talep eden devlet tarafından dördüncü fıkrada belirtilen süre içinde iade evrakının iletilmemesi hâlinde geçici tutuklama veya adli kontrol kararı kaldırılır. Kişinin bu fıkrada yer alan sebeple salıverilmesi, iade talebinin alınmasından sonra iade amacıyla tutuklamaya engel teşkil etmez.

Görev ve yetki

MADDE 23- (1) İade talebi hakkında karar vermeye, kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesi yetkilidir. Kişinin bulunduğu yer belli değilse, Ankara ağır ceza mahkemesi yetkilidir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, iade talebine ilişkin karar vermek üzere ağır ceza mahkemesinden talepte bulunur.

İade amacıyla koruma tedbirlerinin uygulanması

MADDE 24- (1) Ağır ceza mahkemesi iade sürecinin her aşamasında iadesi talep edilen kişi hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uyarınca koruma tedbirlerine karar verebilir.

(2) İade sürecinde kişinin tutuklanması durumunda teslimine kadar geçen süre içindeki tutukluluk durumu, en geç otuz günlük sürelerle ağır ceza mahkemesince incelenir.

(3) Ağır ceza mahkemesinin iadeyle ilişkin kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde 27 nci maddeye göre bir karar verilmemesi hâlinde kişi hakkındaki koruma tedbirleri kaldırılır.

(4) Toplam tutukluluk süresi, kişinin iade talebine konu suçtan dolayı alabileceği veya mahkum olduğu cezanın infaz süresini geçemez.

Basitleştirilmiş iade usulü

MADDE 25- (1) Basitleştirilmiş iade usulü, kişinin iadeye rıza göstermesi hâlinde, normal iade usulü uygulanmadan talep eden devlete iade edilmesidir.

(2) Ağır ceza mahkemesince kişiye, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen haklarıyla birlikte, basitleştirilmiş iadenin mahiyeti, rızanın ve hususilik ilkesinden feragatin geri alınamayacağı ve hukuki sonuçları anlatılır; kişiye bu usulü kabul edip etmediği sorulur.

(3) Mahkeme, kişinin basitleştirilmiş iade usulünü kabul etmesi üzerine bu Kanun ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümlerine göre iade talebinin kabul edilebilir olup olmadığına karar verir. Bu karara karşı itiraz yoluna başvurabilir. Kararın kesinleşmesi hâlinde iade evrakı Merkezî Makama iletilir.

(4) Basitleştirilmiş iade usulü uygulanarak verilen kararın yerine getirilip getirilmemesi Merkezî Makamın takdirine bağlıdır.

İade yargılaması

MADDE 26- (1) Kişinin basitleştirilmiş iade usulüne rıza göstermemesi hâlinde mahkeme, iade şartlarını bu Kanun ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümlerine göre inceleyerek iade talebinin kabul edilebilir olup olmadığına karar verir. Kararın, kesinleşmesi beklenmeksizin bir örneği Merkezî Makama iletilir.

(2) Talep eden devlet tarafından iletilen belgelerin, iade talebinin kabul edilebilir olup olmadığına karar vermek için yeterli görülmemesi hâlinde, mahkeme, uygun bir süre içinde ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini isteyebilir.

(3) İade yargılamasında katılma talebinde bulunulamaz.

(4) Mahkemenin kararına karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Kararın kesinleşmesi hâlinde iade evrakı karar ile birlikte Merkezî Makama iletilir.

İade kararı

MADDE 27- (1) Ağır ceza mahkemesi iade talebinin kabul edilebilir olduğuna karar verirse, bu kararın yerine getirilip getirilmemesi Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Adalet Bakanının takdirine bağlıdır.

(2) Merkezî Makam iadenin kabul veya reddedildiğini, talep eden devlete ve iadesi talep edilen kişiye bildirir.

Teslim

MADDE 28- (1) İadesine karar verilen kişinin teslim işlemleri, ilgili bakanlıklarla işbirliği hâlinde yürütülür.

(2) İadesine karar verilen kişinin talep eden devlet makamları ile kararlaştırılan tarihte haklı bir neden olmaksızın teslim alınmaması hâlinde, bu tarihten itibaren otuz gün sonra mahkemece kişinin serbest bırakılmasına karar verilir.

Teslimin ertelenmesi

MADDE 29- (1) İadesine karar verilen kişi hakkında, başka bir suç nedeniyle Türkiye'de ceza soruşturması veya kovuşturması ya da infazı gerekli bir hapis cezası bulunması veya kişinin seyahat edebilecek durumda olmaması hâlinde, Merkezî Makam tarafından teslimin ertelenmesine karar verilebilir. Bu karar, kişiye ve talep eden devlete bildirilir.

(2) Teslimi ertelenen kişi, talep eden devletin istemi üzerine, özellikle duruşma yapılması veya karar verilmesi gibi belirli muhakeme işlemlerinin yapılabilmesi için, bu işlemlerin yerine getirilmesinden sonra geri gönderilmesi hususunda garanti verilmesi koşuluyla Merkezî Makamın uygun görmesi üzerine geçici olarak teslim edilebilir.

(3) Talep eden devletle aksi kararlaştırılmadıkça, geçici teslim sürecinde, kişinin yabancı ülkede hürriyetinin kısıtlandığı süreler, Türkiye'de infaz edilecek cezadan mahsup edilir.

(4) Geçici teslim edilen kişinin Türkiye'ye geri getirilmesini gerektiren nedenlerin ortadan kalkması hâlinde, Merkezî Makam tarafından kişinin geri alınmasından vazgeçilebilir.

Eşyanın teslimi

MADDE 30- (1) İade talebine konu suç bakımından ispat aracı olarak yararlı görülen veya suçun işlenmesiyle elde edilen ve kişi yakalandığında üzerinde ele geçen ya da daha sonra ortaya çıkan eşya, talep eden devlete teslim edilebilir. İadesi talep edilen kişinin ölümü, kaçması veya benzer sebeplerle iade hakkında bir karar verilememesi hâlinde de eşyanın teslimi gerçekleştirilebilir.

(2) Türkiye'de yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bakımından zorunlu olduğu takdirde eşyanın teslimi ertelenebilir.

(3) İyi niyetli üçüncü kişilere ait eşyanın teslim talepleri yerine getirilmez.

(4) Talep eden devlette devam eden bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında delil niteliğinde olan eşya, makul sürede geri gönderilmesi koşuluyla geçici olarak teslim edilebilir. Geçici teslim edilen eşyanın geri gönderilmesini gerektiren nedenlerin ortadan kalkması hâlinde, eşyanın geri alınmasından vazgeçilebilir.

Transit geçiş kararı

MADDE 31- (1) Türk hukuku açısından iade koşullarının bulunması hâlinde, bir devlet tarafından başka bir devlete iadesine karar verilen kişinin Türkiye'den transit geçişine izin verilebilir.

(2) Transit geçiş talebi, Merkezî Makam tarafından değerlendirilir ve verilen karar, talep eden devletin yetkili makamına bildirilir.

(3) İniş öngörülmezsizin hava sahasının kullanılması suretiyle yapılan geçişlerde, transit geçiş talebinde bulunan devletin yetkili makamı tarafından yapılan bildirim yeterlidir. Öngörülemeyen bir iniş yapılması hâlinde, yapılan bildirim, kişinin iadesine yönelik transit geçiş talebi yerine geçer. Bu durumda, talep eden devletten gerekli belgeler istenebilir.

(4) Transit geçişin yirmidört saatten fazla sürmesi ve bu nedenle kişinin hürriyetinin kısıtlanması ihtiyacının ortaya çıkması durumunda, sulh ceza hâkimince transit geçişin sağlanması amacıyla yedi günü geçmemek üzere geçici tutuklama kararı verilebilir.

(5) Transit geçiş talebinin reddini gerektiren nedenlerin ortaya çıkması veya kişinin transit geçiş sırasında re'sen soruşturma yapılmasını gerektirecek bir suç işlemesi hâlinde transit geçiş durdurulabilir.

(6) Bir devletten başka bir devlete gerçekleştirilecek hükümlü nakilleri ile ilgili olarak Türkiye üzerinden yapılacak transit geçişler hakkında da bu madde hükümleri kıyasen uygulanır.

Türkiye'nin iade talepleri ve şartları

MADDE 32- (1) Soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi ya da hükmedilen ceza veya güvenlik tedbirinin infazı amacıyla yabancı bir ülkede bulunan ve hakkında yakalama emri veya tutuklama kararı verilen kişinin Türkiye'ye iadesi, adli makamlar tarafından istenebilir.

(2) Üst sınırı en az bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kişinin iadesi talep edilebilir. Kesinleşmiş mahkûmiyet kararları bakımından iade talebinde bulunulabilmesi için hükümlenen hapis cezasının en az dört ay olması gerekir. İadesi istenen kişinin birden fazla suçu bulunması hâlinde, bunlardan bazılarının cezası belirtilen sürelerin altında olsa dahi birlikte iadeye konu edilebilir.

(3) Kişinin sadece ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi amacıyla iade talebinde bulunulamaz.

(4) Merkezî Makam tarafından uygun görülmesi hâlinde talep, yabancı devlete iletilir. Ancak aşağıdaki durumlarda Merkezî Makam iade talebini yabancı devlete iletmeksizin reddedebilir:

a) Talebin, iade için gerekli şartları taşımaması.

b) Ceza infaz kurumlarında geçirilecek süre dikkate alındığında, iadenin kamu düzeni bakımından açık bir orantısızlığa neden olması.

c) Türkiye'nin güvenliğinin veya uluslararası ilişkilerinin zarar görme ihtimalinin bulunması.

(5) Türkiye'ye iadesine karar verilen kişinin üçüncü ülkelerden transit geçişi ve eşyanın teslimi konusunda, uygun olduğu ölçüde 30 ve 31 inci maddelerdeki hükümler uygulanır.

Geçici teslim

MADDE 33- (1) İade talep edilen devlet tarafından kişinin tesliminin ertelenmesi hâlinde, duruşma yapılması veya karar verilmesi gibi belirli muhakeme işlemlerinin yapılabilmesi için, kişinin bu işlemlerin yerine getirilmesinden sonra geri gönderilmesi hususunda teminat verilmek kaydıyla, geçici olarak teslimi talep edilebilir.

(2) Talep edilen devletle aksi kararlaştırılmadıkça, geçici teslim sürecinde, kişinin hürriyetinin kısıtlandığı süreler, Türkiye'de infaz edilecek cezadan mahsup edilir.

Türkiye'nin iade talebinde hususilik ilkesi

MADDE 34- (1) İade eden yabancı devletin muvafakati alınmadan, iadede önce işlenen bir suçtan dolayı kişi hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılamaz, ceza veya güvenlik tedbirinin infazı amacıyla da olsa hürriyeti kısıtlayıcı sonuç doğuran herhangi bir işlem gerçekleştirilemez ya da kişi üçüncü bir devlete teslim veya sınır dışı edilemez.

(2) Aşağıda sayılan durumlarda iadeye esas olan suçtan başka bir suç nedeniyle soruşturma veya kovuşturma yapılabilir ya da ceza veya güvenlik tedbirleri infaz edilebilir:

a) Talep edilen devletin, iade talebinin konusu dışında kalan bir suça ilişkin soruşturma veya kovuşturma yapılmasına, ceza veya güvenlik tedbirinin infazına ya da üçüncü bir devlete teslim yahut sınır dışı etmeye muvafakat vermesi.

b) Kişinin, iade talebine konu soruşturma veya kovuşturmanın nihai olarak sonuçlanması ya da ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilmesinden sonra kırkbeş gün içinde Türkiye'yi terk etme imkânına ve hakkına sahip olmasına rağmen, terk etmemiş olması.

c) İadesi istenen kişinin, Türkiye'yi terk ettikten sonra geri dönmesi veya üçüncü bir devlet tarafından geri gönderilmesi.

(3) Adli makam, iade edilen kişinin beyanını aldıktan sonra, yabancı devletin muvafakatının alınmasını isteyebilir.

(4) Kişinin, iade talebine konu suçtan dolayı hürriyetini sınırlayan tedbir veya karar kaldırıldığı takdirde, ikinci fıkranın (b) bendinde düzenlenen süre işlemeye başlar.

(5) Adli makamlar, hususilik kapsamında kalan suçlar bakımından Türk hukukuna göre zamanaşımını kesmek amacıyla gerekli tedbirleri alabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Soruşturma veya Kovuşturmanın Devri

Soruşturmanın veya kovuşturmanın devri

MADDE 35- (1) Taraf olunan milletlerarası andlaşmalar ile bu Kanun çerçevesinde, Türkiye’de işlenen suçlarla ilgili yürütülen soruşturma veya kovuşturmalar yabancı devletlere devredilebilir; yabancı devletlerde işlenen suçlarla ilgili yürütülen soruşturma veya kovuşturmalar devralınabilir.

(2) Milletlerarası andlaşma bulunmaması hâlinde, mütekabiliyet ilkesi esas alınarak bu Kanun çerçevesinde soruşturma veya kovuşturmalar devredilebilir veya devralınabilir.

Soruşturmanın veya kovuşturmanın yabancı devlete devredilmesi

MADDE 36- (1) Yürütülmekte olan bir soruşturmanın veya kovuşturmanın, aşağıda sayılan durumlardan birinin bulunması hâlinde yabancı devlete devredilebilir:

- a) Soruşturulan veya kovuşturulan kişi yabancı bir devletin vatandaşı ise.
- b) Soruşturulan veya kovuşturulan kişi yabancı bir devlette mutad olarak oturmakta ise.
- c) Soruşturma veya kovuşturmaya konu suçun alt sınırı bir yıl veya daha fazla cezayı gerektiriyorsa.
- d) Soruşturma veya kovuşturmanın devri gerçeğin ortaya çıkarılması amacına hizmet edecekse ve özellikle en önemli delil unsurları yabancı bir devlette bulunmakta ise.
- e) Soruşturulan veya kovuşturulan kişi Türkiye’de hazır bulundurulamayacak ve fakat yabancı bir devletteki soruşturma veya kovuşturmada hazır bulundurulması mümkün olacak ise.

f) Soruşturulan veya kovuşturulan kişi hakkında bir suç nedeniyle yabancı bir devlette soruşturma ya da kovuşturma yürütülmekte ise.

g) Soruşturulan veya kovuşturulan kişi yabancı bir devlette bir hapis cezasının veya güvenlik tedbirinin infazı amacıyla bulunmakta ise.

(2) Soruşturma veya kovuşturmanın devri adli makamlar tarafından talep edilir. Merkezî Makamın olumlu görüşü üzerine talep, yabancı devlete iletilir. Bu işlem, soruşturma veya kovuşturmanın yürütülmesine engel değildir. Devir talebine, soruşturma veya kovuşturma dosyasının bir sureti ve gerekli olduğunda tercümesi eklenir. Devir talebinin kabul edilmesi ve istem üzerine delil niteliğindeki eşyalar da yabancı devlete iletilir.

(3) Soruşturma devri talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi üzerine, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde düzenlenen koşullara ve sonuçlarına bakılmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Şüpheli hakkında yabancı adli makam tarafından dava açılması durumunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Dava açılmaması hâlinde, buna ilişkin kararın gerekçesi değerlendirilmek suretiyle soruşturmaya devam edilebilir.

(4) Kovuşturma devri talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi üzerine durma kararı verilir. Sanık hakkında yabancı adli makam tarafından mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda düşme kararı verilir. Mahkûmiyet kararı dışında bir karar verilmesi durumunda, buna ilişkin kararın gerekçesi değerlendirilmek suretiyle kovuşturmaya devam edilebilir.

(5) Yabancı devletin soruşturma veya kovuşturmanın devrinin kabulüne ilişkin karardan vazgeçtiğini bildirmesi veya devredilen soruşturma veya kovuşturmanın sağlıklı şekilde yürütülmediğinin Merkezî Makamca adlî makama bildirilmesi hâlinde soruşturma veya kovuşturmanın yürütülmesine karar verilir.

(6) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde soruşturma veya kovuşturma devri talebiyle birlikte veya öncesinde talep edilen devlet makamlarından el koyma ve tutuklama dâhil bütün geçici tedbirlerin alınması istenebilir.

Soruşturma veya kovuşturmanın devralınması

MADDE 37- (1) Yurt dışında işlenen ve Türk hukukuna göre zamanaşımına veya affa uğramamış, alt sınırı bir yıl veya daha fazla cezayı gerektiren bir suç nedeniyle yabancı bir devlette yürütülen soruşturma veya kovuşturmalar devralınabilir. Ancak;

- a) Muhakeme edilen kişinin Türkiye’de mutad ikametgâhı bulunmuyorsa,
- b) Muhakeme edilen kişi Türk vatandaşı değilse,
- c) Suç talep eden devletin sınırları dışında işlenmişse,
- ç) Devir talebine konu fiil nedeniyle kişi daha önce Türkiye’de yargılanmışsa, devir talebi kabul edilmez.

(2) Merkezî Makam, uygun görmesi üzerine soruşturmanın veya kovuşturmanın devrine ilişkin yabancı devletin talebini, yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma veya kovuşturmanın devrine konu olan suça ilişkin bir soruşturma başlatır ve sonucuna göre işlem yapar.

(3) Talepte bulunan yabancı devlet mevzuatına göre yapılmış soruşturma veya kovuşturma işlemleri ve elde edilen deliller Türk mevzuatına uygun kabul edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İnfaz Devri

İnfazın devralınması

MADDE 38- (1) Yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararları aşağıdaki koşulların birlikte bulunması hâlinde Türkiye’de infaz edilebilir:

- a) Hükümlünün Türkiye’de bulunması.
- b) Mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması.
- c) Mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi ve zamanaşımına uğramamış olması.

ç) Hürriyeti bağlayıcı cezalar için, merkezî makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça talep tarihinde, hükümlünün yerine getirilmesi gereken en az altı ay hürriyeti bağlayıcı cezasının bulunması.

d) Aynı suçtan dolayı Türkiye’de soruşturma veya kovuşturma yapılmamış olması.

(2) Yabancı devlet tarafından infazın devri talebinde bulunulması hâlinde, yabancı devlet makamlarından;

- a) Mahkûmiyet kararının onaylı sureti,
- b) Hükme esas alınan kanun maddelerinin metni,
- c) İnfazı gereken bakiye cezayı gösteren belge,
- ç) Gerekli görüldüğü takdirde bu fıkra da belirtilen belgelerin tercümeleleri, talep edilir.

(3) Devir koşullarının bulunmadığının tespit edilmesi veya devrin Türkiye’nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceğinin anlaşılması hâlinde, devir talebi Merkezî Makam tarafından reddedilir.

(4) İnfazın devrine ilişkin talep alınmadan önce, yabancı devlet tarafından infazın devri talebinde bulunulacağına bildirilmesi hâlinde mahkûmiyete konu suç, ceza miktarı ve şahsın kaçma şüphesi dikkate alınarak, yabancı devletin istemi ve Merkezî Makamın olumlu görüşü üzerine bu Kanunun 22 nci maddesi uyarınca koruma tedbirlerine karar verilebilir.

(5) İnfazın devrine ilişkin talep, Türk hukukuna göre dönüştürme kararı verilmesi için Ankara ağır ceza mahkemesine gönderilir. Mahkemece onbeş gün içinde, yabancı devlette verilen mahkûmiyet kararında subutu kabul edilen fiile, Türk kanunlarına göre verilmesi gereken ceza tayin olunur. Bu suretle belirlenen ceza, yabancı mahkeme kararında tayin edilmiş ceza süresini geçemez. Dönüştürme kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilir. Ağır ceza mahkemesi koruma tedbirleri hakkında da karar vermeye yetkilidir.

(6) Dönüştürme kararı yabancı devlet makamlarına bildirilmek üzere Merkezî Makama gönderilir.

Türkiye’de infaz

MADDE 39- (1) Yabancı devletin infazı devretmesi üzerine durum, dönüştürme kararını veren mahkemeye bildirilir. Mahkeme infaza başlanması için kararı Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Mahkeme ayrıca kararı Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirir.

(2) Ağır ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı Türk kanunlarına göre infaz edilir.

(3) Mahkûmiyetin esasına taallük eden talepler, hükmün esasına karar veren yabancı devlet mahkemelerine yapılabilir. Yabancı devlet mahkemelerince verilen kararlar ağır ceza mahkemesince yeniden dönüştürülür.

(4) İnfaz sırasında, hükmün verildiği devlette veya Türkiye’de genel veya özel af kabul edilmesi ya da suç ve cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten bir sebebin ortaya çıkması hâlinde hükümlünün hukuki durumu dönüştürme kararını veren ağır ceza mahkemesince karara bağlanır.

İnfazın devredilmesi

MADDE 40- (1) Aşağıdaki koşulların birlikte bulunması hâlinde, Cumhuriyet başsavcılığınca, Türk mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının yabancı devlette infaz edilmesi talep edilebilir:

a) Hükümlünün, infazın devredileceği yabancı devletin vatandaşı olması veya bu devlet ile güçlü sosyal bağlarının bulunması.

b) Mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması.

c) Mahkûmiyet kararına konu fiilin yabancı devlet hukukuna göre suç teşkil etmesi.

ç) Hapis cezaları için, merkezî makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça talep tarihinde, hükümlünün ceza infaz kurumunda infazı gereken en az altı ay hapis cezasının bulunması.

d) Merkezî Makamın olumlu görüşünün bulunması.

(2) Cezaları denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilen hükümlülerin cezaları devredilebilir.

(3) İnfazın devri talebinde bulunulması infaz işlemlerinin yürütülmesine engel değildir.

(4) Devrin, ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceğinin veya Türkiye’nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceğinin anlaşılması hâlinde, devir talebi Merkezî Makam tarafından reddedilir.

(5) Yabancı devlet makamlarına;

a) Mahkûmiyet kararının onaylı sureti,

b) Hükme esas alınan kanun maddelerinin metni,

c) İnfazı gereken cezayı gösteren belge,

ç) Gerekli görüldüğü takdirde bu fıkra da belirtilen belgelerin tercüme leri, gönderilir.

(6) İnfazın devredilebilmesi için devrin yapılacağı yabancı devlet ten infazın nasıl yapılacağı nın bildirilmesi istenir. Yabancı devlet ten gelen bilgilere göre devir talebi, Merkezî Makamın uygun görüşü yle Cumhuriyet başsavcılığınca geri çekilebilir.

Yabancı devlet te infazın sonuçları

MADDE 41- (1) Merkezî Makam, yabancı devlet ten infaz sırasında ortaya çıkacak özel durum lar ile infazın tamamlanması ve hükümlünün firarına ilişkin bilgileri bildirmesini ister. Bu konuda Merkezî Makama ulaşan bilgiler, Cumhuriyet başsavcılığı na bildirilir.

(2) Kararın yabancı devlet tarafından tamamen infaz edilmesi veya infaz kabiliyetini kısmen veya tamamen kaybetmesi, Türk hukuku bakımından da aynı sonuçları doğurur.

(3) Yabancı devlet in kararı infaz etmemesi veya edememesi hâlinde infaz işlemlerine Türkiye’de devam edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Hükümlü Nakli

Türkiye’ye hükümlü nakli

MADDE 42- (1) Yabancı devlet mahkemeleri tarafından hakkında mahkûmiyet kararı verilen hükümlü, aşağıdaki koşulların birlikte bulunması hâlinde cezanın infazı amacıyla Türkiye’ye nakledilebilir:

a) Hükümlünün Türk vatandaşı olması veya Türkiye ile güçlü sosyal bağlarının bulunması.

b) Hükümlünün veya kanunî temsilcisinin rıza göstermesi.

c) Mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması.

ç) Mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi.

d) Merkezî makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça, talep tarihinde, hükümlünün ceza infaz kurumunda infazı gereken en az altı ay hapis cezasının bulunması.

(2) Hükümlü, kanuni temsilcisi veya yakını tarafından Türkiye’ye nakil talebinde bulunulması hâlinde, yabancı devlet makamlarından;

a) Mahkûmiyet kararının onaylı sureti,

b) Hükme esas alınan kanun maddelerinin metni,

c) Hükümlünün veya kanuni temsilcisinin nakle rıza gösterdiğine dair belge,

ç) İnfazı gereken cezayı gösteren belge,

d) Gerekli görüldüğü takdirde, hükümlünün sağlık durumunu gösteren tıbbi raporlar ile hastalığı varsa tedavisine ilişkin tavsiyeleri içeren belgeler,

e) Gerekli görüldüğü takdirde bu fıkra da belirtilen belgelerin tercüme leri, talep edilir.

(3) Nakil koşullarının bulunmadığının, naklin, hükümlünün sosyal rehabilitasyonuna katkı sağlamayacağı nın, ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceğinin veya Türkiye’nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceğinin anlaşılması hâlinde, nakil talebi Merkezî Makam tarafından reddedilebilir.

(4) Hükümlülerin nakline Adalet Bakanı karar verir.

Türkiye’de infaz

MADDE 43- (1) Hükümlünün nakline karar verilmesi üzerine, ceza infaz kurumlarında kalacağı süre hükümlü ye ve yabancı makamlara bildirilir. Yabancı devlet ile hükümlünün, nakli kabul etmesi üzerine, hükümlü Türkiye’ye getirilir. Hükümlü, nakil dosyası ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığı na teslim edilir. Cumhuriyet başsavcılığı, infazına

başlanan karara ilişkin bilgileri Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirir.

(2) Hükümlü hakkında yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararı Türk kanunlarına göre infaz edilir.

(3) Mahkûmiyetin esasına taallük eden talepler, hükmün esasına karar veren yabancı devlet mahkemelerine yapılabilir. Yabancı devlet mahkemelerince verilen kararlar ikinci fıkra uyarınca infaz edilir.

(4) İnfaz sırasında, hükmün verildiği devlette veya Türkiye’de genel veya özel af kabul edilmesi ya da suç ve cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten bir sebebin ortaya çıkması hâlinde hükümlünün hukuki durumu bulunduğu yer ağır ceza mahkemesince karara bağlanır.

Türkiye’den hükümlü nakli

MADDE 44- (1) Türk mahkemeleri tarafından hakkında mahkûmiyet kararı verilen hükümlü, aşağıdaki koşulların birlikte bulunması hâlinde cezanın infazı amacıyla yabancı devlete nakledilebilir:

a) Hükümlünün nakledileceği yabancı devletin vatandaşı olması veya bu devlet ile güçlü sosyal bağlarının bulunması.

b) Hükümlünün veya kanunî temsilcisinin rıza göstermesi.

c) Mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması.

ç) Mahkûmiyet kararına konu fiilin yabancı devlet hukukuna göre suç teşkil etmesi.

d) Merkezî makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça, talep tarihinde, hükümlünün ceza infaz kurumunda infazı gereken en az altı ay hapis cezasının bulunması.

e) Hükümlü hakkında başka bir suçtan dolayı, Türkiye’de bir soruşturma veya kovuşturma bulunmaması.

(2) Hükümlü, kanuni temsilcisi veya yakını tarafından Türkiye’den yabancı bir devlete nakil talebinde bulunulması hâlinde, yabancı devlet makamlarına;

a) Mahkûmiyet kararının onaylı sureti,

b) Hükme esas alınan kanun maddelerinin metni,

c) Hükümlünün veya kanuni temsilcisinin nakle rıza gösterdiğine dair belge,

ç) İnfazı gereken bakiye cezayı gösteren belge,

d) Gerekli görüldüğü takdirde, hükümlünün sağlık durumunu gösteren tıbbi raporlar ile hastalığı varsa tedavisine ilişkin tavsiyeleri içeren belgeler,

e) Gerekli görüldüğü takdirde bu fıkrafta belirtilen belgelerin tercümeleleri, gönderilir.

(3) Nakil koşullarının bulunmadığının, naklin, hükümlünün sosyal rehabilitasyonuna katkı sağlamayacağıının, ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceğinin veya Türkiye’nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceğinin anlaşılması hâlinde, nakil talebi Merkezî Makam tarafından reddedilebilir.

(4) Hükümlünün hapis cezası ile birlikte adlî para cezasının bulunması hâlinde, nakle karar verilebilmesi için adlî para cezasının ödenmesi gerekir. Adlî para cezasının ödenmemesi hâlinde, ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilir. Hükümlünün Türkiye’de infaz edilen cezası, öncelikle adlî para cezasından çevrilen hapis cezasına mahsup edilir. Hükümlünün ceza infaz kurumunda kaldığı süre adlî para cezasından çevrilen hapis cezasını karşılamadığı takdirde infazı gereken bakiye hapis cezasına eklenir. Bulunan ceza miktarı yabancı devlete bildirilir. Yabancı devlet tarafından kabul edilmesi hâlinde nakle karar verilebilir.

(5) Nakil talebinin kabul edilebilmesi için yargılama giderlerinin ödenmiş olması gerekir. Ancak, hükümlünün yargılama giderlerini ödeyemeyecek durumda olduğunun anlaşılması hâlinde, yargılama giderleri ödenmeden de nakle karar verilebilir.

(6) Hükümlünün nakline karar verilebilmesi için naklin yapılacağı yabancı devletten hükümlünün ceza infaz kurumunda kalacağı süre ve infazın nasıl yapılacağına bildirilmesi istenir. Bu bilgi hükümlüye tebliğ edilir.

(7) Yabancı devletin muvafakat vermesi üzerine hükümlünün nakline Adalet Bakanı karar verir.

Yabancı devlette infazın sonuçları

MADDE 45- (1) Merkezî Makam yabancı devletten infaz sırasında ortaya çıkacak özel durumlar ile infazın tamamlanması ve hükümlünün firarına ilişkin bilgileri bildirmesini ister. Bu konuda Merkezî Makama ulaşan bilgiler, kararı veren mahkemeye bildirilir.

(2) Kararın yabancı devlet tarafından tamamen infaz edilmesi veya infaz kabiliyetini kısmen veya tamamen kaybetmesi, Türk hukuku bakımından da aynı sonuçları doğurur.

(3) Yabancı devletin kararı infaz edememesi hâlinde infaz işlemlerine Türkiye'de devam edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Masraflar

MADDE 46- (1) Bu Kanun uyarınca yapılan adli işbirliği taleplerinin yerine getirilmesine ilişkin giderler, merkezî makamların aksine bir mutabakatı bulunmaması hâlinde, yerine getiren devlet tarafından karşılanır.

(2) Soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde, talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, yargılama giderlerinden sayılır. Mahkumiyet kararlarının infazı amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde, talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre hükümlüden tahsil edilir.

(3) Hükümlünün bulunduğu yabancı devletten Türkiye'ye nakli için gerekli masraflar, hükümlü tarafından karşılanır. Söz konusu masraflar, hükümlü veya onun adına herhangi bir kişi tarafından Bakanlıkça bu maksatla açılan bir hesaba yatırılır. Hükümlünün nakil masraflarını karşılayacak durumda olmadığı tespit edilmesi hâlinde, mahkûm olunan suçun niteliği, naklin kamusal yararı, kişinin bulunduğu devletteki cezaevi koşulları, infazı gereken bakiye cezanın süresi gibi hususlar göz önüne alınarak, nakil masrafları, Bakanlık bütçesine konulan ödenekten karşılanabilir. Nakil masraflarından görevlilere ilişkin olanların hesabı, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Yönetmelik

MADDE 47- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 48- (1) a) 1/3/1977 tarihli ve 2080 sayılı Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 2 nci ve 3 üncü maddeleri,

b) 1/3/1977 tarihli ve 2081 sayılı Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddeleri,

c) 8/5/1984 tarihli ve 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkumiyetlerinin İnfazına Dair Kanun,

ç) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesi,
Yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 49- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 50- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Uluslararası adli işbirliği, bir devletin yetkili adli makamlarının diğer bir devletin adli makamları adına yerine getirdiği işlemlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Cezaî konularda uluslararası adli işbirliği, temel olarak, adli yardımlaşma, suçluların iadesi, soruşturma ve kovuşturmanın devri, infazın devri ve hükümlülerin nakli konularını kapsamaktadır.

Günümüzde toplumlararası sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması ile teknolojik yeniliklerin ve özellikle bilişim sistemlerinin sağladığı kolaylıklar, sınır aşan suçların artışına ve bu alanda yeni suç türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durum, suçun soruşturulmasını ve failin cezalandırılmasını zorlaştırdığından devletlerin adli alanda daha yoğun işbirliğinde bulunmalarını gerekli kılmaktadır. Suç ve suçlularla daha etkin bir şekilde mücadele ihtiyacı, uluslararası adli işbirliği alanında, başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi çatısı altında olmak üzere, birçok milletlerarası anlaşmanın akdedilmesine yol açmıştır.

Ülkemiz, cezaî konularda uluslararası adli işbirliğinin önemini bilincinde olarak, bu alanda Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Konseyinin hazırlamış olduğu, başta Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi, Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşme, Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, Suçtan Kaynaklanan Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme, Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme ve Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi gibi bir çok milletlerarası anlaşmaya taraf olmuştur.

Çok taraflı bu anlaşmalara ilaveten Ülkemiz yine, Amerika Birleşik Devletleri, Fas, Hindistan, İran, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Kırgızistan, Kuveyt, Mısır, Moğolistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan, Tunus, Türkmenistan, Umman ve Ürdün başta olmak pek çok ülkeyle cezaî konularda uluslararası adli işbirliği alanında ikili anlaşmalar imzalamıştır.

Anayasamızın 90 ıncı maddesinin beşinci fıkrası gereğince usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmünde olduğundan, bu belgeler iç hukukumuzda doğrudan hüküm doğurmaktadırlar.

Uluslararası adli işbirliği alanında zamanın koşullarına göre imzaladığımız birçok anlaşma bulunmakla birlikte, söz konusu anlaşma hükümlerinin yeterince açık olmaması veya hükümlerinin farklılık arz etmesi uygulamada çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına veya zaman içinde farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Diğer yandan, mukayeseli hukuk incelendiğinde; uluslararası adli işbirliği alanında akdedilen anlaşmaların iç hukuka yansıtılmasını sağlamak ve uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçebilmek amacıyla uluslararası adli işbirliği alanında müstakil kanunî düzenlemelerin hayata geçirildiği görülmektedir.

Buna karşın, ülke tecrübemize bakıldığında, cezaî konularda uluslararası adli işbirliği alanını bütüncül olarak düzenleyen bir kanun bulunmamaktadır. Konuya ilişkin sayıca yetersiz hükümler, farklı kanunlarda dağınık biçimde yer almakta, kanun düzenlemelerinde açıklık bulunmayan hususlarda, uygulamaya yol göstermek amacıyla çeşitli genelgeler çıkartılmak suretiyle mevcut boşluklar giderilmeye çalışılmaktadır. Uluslararası adli işbirliği alanında özel bir kanunî düzenlemenin bulunmaması, uygulamada aksaklıklara sebep olabilmekte ve bu müessesesinin yeterince etkin kullanılmamasına yol açabilmektedir.

Hazırlanan Tasarıyla, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği alanında taraf olduğumuz milletlerarası andlaşma hükümlerinin iç hukukta uygulanmasının kolaylaştırılması ve konuyla ilgili dağınık mevzuat hükümleri bir araya toplanarak uygulayıcılara kolaylık sağlanması amaçlanmaktadır. Böylelikle, cezaî konularda uluslararası adlî yardımlaşmaya ilişkin mevzuatımız güçlendirilmektedir.

Tasarıyla ayrıca, soruşturma ve kovuşturmanın devri, ortak soruşturma ekibi kurulması, basitleştirilmiş iade gibi mevzuatımızda daha önce düzenlenmemiş uluslararası adlî yardımlaşma müesseselerine yer verilerek, bu konulara ilişkin mevzuat ihtiyacı da karşılanmaktadır.

Öte yandan, Ülkemiz ile Avrupa Birliği arasında devam etmekte olan “Vize Serbestisi Diyalogu” süreci kapsamında “Vize Muafiyeti Yol Haritası”nda yer alan Ülkemize ait yükümlülükler arasında adlî işbirliğine ilişkin hususlar da bulunmaktadır. Cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği alanında özel bir kanunî düzenleme yapılması, “Vize Serbestisi Diyalogu” sürecine ilişkin yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi ve nihayet, Ülkemizin Avrupa Birliğine tam üyelik sürecindeki hedeflerine ulaşması ve bu çerçevede Birlik müktesebatının karşılanması açısından da önem taşımaktadır.

Uluslararası belgeler, mukayeseli hukuk örnekleri ve Ülkemiz ihtiyaçları ışığında hazırlanan Tasarıyla, uluslararası düzeyde suç ve suçlulukla mücadele ve suçluların cezalandırılması ile cezalarının infazını sağlamak üzere cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin usul ve esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Tasarı, yukarıda belirtilen amaçlarla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, Kanunun amaç ve kapsamı düzenlenmektedir. Maddede amaç, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin usul ve esaslarını düzenlemek olarak ifade edilmekte; kapsam ise, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla yapılacak adlî işbirliğine atıfla belirlenmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümleri ile diğer kanun hükümlerinin saklı olduğu belirtilmektedir. Böylelikle, yabancı adlî işbirliği taleplerinin yerine getirilmesinde, Ülkemizin taraf olduğu ikili veya çok taraflı milletlerarası andlaşmalar öncelikle uygulanacaktır.

MADDE 2- Maddeyle, Tasarıda yer alan bazı kavramlar tanımlanmaktadır.

MADDE 3- Cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinde Merkezî Makam olan Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görevleri, 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanunun 13/A maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, Tasarıyla öngörülen yeni düzenlemeler karşısında, Merkezî Makamın görev alanı ve çerçevesinin yeniden belirlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Maddeyle bu ihtiyaç karşılanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, Merkezî Makamın, yabancı devletlerin adlî işbirliği taleplerinin kabulü, yabancı devlet makamlarına gönderilecek taleplerin uygunluğu ve uygulanacak adlî işbirliğinin türü ile izlenecek yöntem hakkında karar vermeye görevli ve yetkili olduğu belirtilmektedir. Merkezî Makam söz konusu görev ve yetkilerini milletlerarası andlaşmalarda yer alan hükümler ile ilgili kanunlarda yer alan düzenlemeler çerçevesinde yerine getirecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, uluslararası adlî işbirliği taleplerinin değerlendirilmesinde göz önünde tutulacak temel bir ilke olarak “mütekabiliyet ilkesi” vurgulanmaktadır. Yabancı devletle Ülkemiz arasında adlî işbirliği andlaşması bulunsun veya bulunmasın, bu ilke gözetilecek; Ülkemiz ile arasında adlî işbirliği andlaşması bulunmayan devletlerin, adlî işbirliği taleplerinin karşılanması, Ülkemizin benzer taleplerinin karşılanması garantisine bağlı tutulabilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yabancı adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesinde Merkezî Makam tarafından yabancı makamlardan teminat istenmesi veya yapılacak işlemin şarta bağlanması düzenlenmektedir. Uygulamada, 1957 tarihli Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 11 inci maddesinde yer alan düzenleme doğrultusunda, iade talebinde bulunulan ülkede ölüm cezası bulunması hâlinde, ilgili ülkeden bu nitelikteki bir cezanın infaz edilmeyeceğine dair yeterli teminat verilmesi talep edilmekte, aksi halde iade talepleri reddedilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, yabancı devletlerce ileri sürülen şartlar veya istenen teminatlara ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, Merkezî Makamın, yargı yetkisine giren hususlar hariç olmak üzere, yabancı devletlerce ileri sürülen şartları kabul edebileceği veya istenen teminatı verebileceği, Merkezî Makamca kabul edilen şartlar veya verilen teminatların adlî makamları bağlayıcı nitelikte olduğu düzenlenmektedir. Yargı yetkisine giren hususların hariç tutulacağına, fıkra metninde özellikle vurgu yapılmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, yabancı devletler tarafından yapılan adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesi nedeniyle tazminat ödenmesi durumunda, Merkezî Makamın ödenen tazminatı yabancı devletten talep edebileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, adlı işbirliği talebine esas teşkil eden suçun ağırlığı ile talebin yerine getirilmesi için sarf edilecek emek, mesai ve masraf arasında açık orantısızlık bulunması veya talebin, yabancı bir devletin mutad olarak yerine getirmekten imtina ettiği işlemlere ilişkin olması hâlinde, Merkezî Makamın talebi geri çevirebileceği düzenlenmektedir. Yabancı bir devletin mutad olarak yerine getirmekten kaçındığı bir işleme ilişkin hazırlanan adlı yardımlaşma evrakının, yabancı devlet diline tercüme ettirilmesi ve bu devlete ulaştırılmasıyla harcanacak gereksiz emek, mesai ve masrafın önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Düzenlemeyle, yabancı devletin adlı işbirliği taleplerinin reddedilebileceği sebepler belirlenmektedir. Maddede belirtilen ret sebepleri, Ülkemizin taraf olduğu 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi ve diğer ilgili milletlerarası andlaşmalar dikkate alınarak düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer verilen “egemenlik hakları”, “güvenlik”, “kamu düzeni” ve “devletin diğer temel çıkarları” gibi ret sebepleri, uluslararası alanda tereddütsüz olarak kabul edilmektedir. Nitekim, Ülkemizin taraf olduğu 1959 tarihli Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlı Yardım Avrupa Sözleşmesinin 2 nci maddesinin (b) bendinde de uluslararası adlı işbirliğinin taleplerinin reddinde aynı sebeplere yer verilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, talebe konu fiilin sırf askerî suç, siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı bir suç olması hâlinde adlı işbirliği talebinin reddedilebileceği hüküm altına alınmaktadır. Askerî suçların kapsamı dışında tutulduğu Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlı Yardım Avrupa Sözleşmesinin 2 nci maddesinin (a) bendi ile Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesi ve diğer ilgili milletlerarası andlaşmalarda da siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı suçlar özel ret sebebi olarak kabul edilmektedir. Adlı işbirliğinin bir türü olan suçluların iadesi yönünden bu ret sebebi, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ifade edilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yer verilen ret sebepleri ise, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin diğer milletlerarası andlaşmalar dikkate alınarak düzenlenmektedir.

MADDE 5- Maddeyle, yabancı adlı yardım talepleri Türk adlı makamlarınca yerine getirilirken uygulanacak usul hükümleri belirlenmektedir. Buna göre, adlı işbirliği talepleri yerine getirilirken Tasarıda ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler öncelikle uygulanacak, düzenleme bulunmayan hallerde ise, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine müracaat edilecektir. Türk adlı makamlarınca, Ülkemizin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümlerini saklı tutan Tasarının 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasının amir hükmü de gözetilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla ayrıca, ilgili devletin talep etmesi üzerine adlı işbirliği kapsamında iletilen bilgi ve belgelerin gizliliğinin, ulusal mevzuatımız çerçevesinde Türk adlı makamlarınca sağlanması öngörülmektedir.

MADDE 6- Maddede, adlı işbirliğinde yabancı devlet tarafından temin edilen bilgi ve belgelerin işbirliği talebinin kapsamı dışında kalan soruşturma ve kovuşturmalarda kullanılabilmesi hususilik kuralı temelinde düzenlenmektedir.

Bu çerçevede, maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletten sağlanan bilgi ve belgelerin, kural olarak ancak adlı işbirliği talebine dayanak teşkil eden soruşturma veya kovuşturma ya da infaz işlemleri kapsamında kullanılabileceği belirlenmekte, bu kapsam dışında kullanılabilmeleri Merkezî Makamın vereceği izne bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, birinci fıkradaki düzenlemenin istisnalarına yer verilerek, Merkezî Makamın iznine gerek bulunmayan haller sıralanmaktadır. Fıkra düzenlemesiyle, talebe konu suçun hukukî vasfının değişmesi veya adlî işbirliği işleminden sonra yeni şüpheli veya sanıkların ortaya çıkması ya da bilgi ve belgelerin hukuk davalarında kullanılmasının gerekli olması hallerinde Merkezî Makamın izni aranmayacağı hükmüne bağlanmaktadır.

MADDE 7- Cezaî konularda uluslararası adlî yardımlaşma süreci, Ülkemizin taraf olduğu Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesi ve ikili anlaşmalarda genel hatlarıyla düzenlenmiştir. Konunun ayrıntıları, devletlerin iç mevzuatındaki düzenlemelere bırakılmıştır. Maddeyle, Türk adlî makamlarının cezaî konulardaki adlî yardımlaşma taleplerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin, bir devletin yetkili adlî makamının diğer bir devletin yetkili adlî makamı adına yerine getirdiği işlemlerin tümünü kapsamı nedeniyle, maddenin birinci fıkrasında, Türk adlî makamlarının soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması ya da verilen kararların yerine getirilmesi için ihtiyaç duyduğu her konuda yabancı devletten adlî yardımlaşma talebinde bulunabilecekleri düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, yabancı devletin, adlî yardımlaşma talebini kendi hukukuna uygun olarak yerine getireceği ve yapılan işlemin Türk hukuku bakımından da geçerli sayılacağı düzenlenmektedir. Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve Ülkemiz tarafından imzalanan ikili anlaşmalarda benzer düzenlemeler bulunmaktadır. Devletlerin birbirinden farklı hukuk sistemlerinin bulunması sebebiyle, adlî yardımlaşma talepleri, yardım istenen tarafça, ancak kendi mevzuatında öngörülen usullere uygun olarak yerine getirilebilmektedir. Bu durum, yapılan işlemin talep eden devlet hukuku bakımından da geçerli sayılmasını zorunlu kılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde adlî yardımlaşma talebinden önce, yabancı devletten geçici tedbirlerin alınmasının istenebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, adlî yardımlaşma talebinin yabancı adlî makamlara iletilmesi sürecinde delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde, Türk adlî makamlarının, adlî yardımlaşma talebiyle birlikte gerekli görmesi hâlinde, işlemin yerine getirilmesi sırasında yabancı devlette hazır bulunma talebinde bulunabileceği düzenlenmektedir. Hazır bulunma yöntemiyle, soruşturma veya kovuşturma makamlarının, başka ülkede ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişileri huzurlarında görmeleri, bunların hal ve hareketlerini izleyebilmeleri, izin verildiği ölçüde işleme katılabilmeleri ve “doğrudan doğruyalık / yüz yüzelik” ilkesi gereklerinin zorunlu görülen hallerde sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde, tebligata ilişkin adlî yardımlaşma taleplerindeki kısıtlayıcı veya zorlayıcı ihtarlarla ilgili düzenleme yapılmaktadır. Muhakeme sürecindeki kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirler, devlet egemenliğinin bir sonucu olup, her devlet bunu kendi mülkî sınırları içerisinde kullanabilmektedir. Dolayısıyla, tebliğ işlemini hangi devletin adlî makamı yapıyorsa, kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirlerde de bu devlet adlî makamlarının takdiri belirleyici olmaktadır. Nitekim, bazı devletlerce meşruhat ihtiva eden tebligat talepleri sırf bu nedenle yerine getirilmemektedir. Düzenlemeyle, Türk adlî makamları tarafından hazırlanan tebligata ilişkin adlî yardımlaşma taleplerinde, kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirlere yer verilemeyeceği öngörülerek, bu sorunun aşılması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan düzenlemeyle, yurt dışında bulunan şüpheli veya sanığın, Türk adlî makamları önünde hazır bulunmasının zorluğu hâlinde, suçun niteliğine veya ceza süresine bakılmaksızın adlî yardımlaşma yoluyla veya sesli ve görüntülü

bilişim sistemleri kullanılarak sorgusunun yapılabilmesi amaçlanmaktadır. Adalet hizmetlerinin etkinliğinde en önemli boyutu, yargılama faaliyetlerinin hızlı ve ekonomik biçimde sonuçlandırılması oluşturmakta olup, bu husus Anayasanın 141 inci maddesinde, “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” hükmüyle belirlenmektedir. Madde metninde yer alan “suçun niteliğine veya ceza süresine bakılmaksızın” ibaresiyle Ceza Muhakemesi Kanununun 196 ncı maddesinin ikinci fıkrasından ayrı olarak, alt sınırı beş yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda da, yurt dışında bulunan şüpheli veya sanıkların adli yardımlaşma yoluyla ya da görüntülü ve sesli iletişim tekniğiyle ifadelerinin alınabilmesi sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde ise, mevcut bir ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında Türk adli makamlarının, yabancı bir devletin ceza soruşturması başlatmasına veya adli yardımlaşma talebinde bulunmasına neden olabilecek bilgileri öğrenmesi hâlinde, bu bilgilerin kendi soruşturmalarına veya davalarına hâle getirmemesi şartıyla ilgili devlete iletilmek üzere Merkezî Makama bildirebileceği düzenlenmektedir. Bu bildirimde, yabancı devletin talebi aranmamaktadır. Uluslararası adli işbirliğinde anlık bilgi paylaşımı olarak bilinen bu husus, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin Ek 2 Protokol (CETS 182) 11 inci maddesinde yer almaktadır.

MADDE 8- Maddeyle, yabancı adli makamlarının cezaî konulardaki adli yardımlaşma taleplerinin, Türk adli makamları tarafından yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, yabancı devlet adli yardımlaşma taleplerinin Türk hukukuna uygun olarak yerine getirileceği düzenlenmektedir. Yabancı devlet tarafından adli yardımlaşma talebinin yerine getirilmesinde özel bir usulün talep edilmesi hâlinde, bu usulün talepten önce belirtilmesi gerekmekte olup, söz konusu özel usul Türk hukukuna aykırı olmaması kaydıyla uygulanabilecektir. Adli yardımlaşma taleplerinin, talep edilen devlet hukukuna göre yerine getirilebileceği hususu, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve Ülkemiz tarafından imzalanan ikili anlaşmalarda da öngörülmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, Türk adli makamlarının, yabancı adli yardımlaşma taleplerini kısmen veya tamamen reddetme ve gerek görülen hallerde ek bilgi veya belge talebinde bulunma yetkisi düzenlenmektedir. Adli yardımlaşmaya dayanak teşkil eden çok taraflı ve ikili milletlerarası anlaşmalarda veya Tasarının 4 üncü maddesinde yer verilen ret sebeplerinin varlığı hâlinde, Türk adli makamlarınca adli yardımlaşma talepleri, gerekçe göstermek suretiyle kısmen veya tamamen reddedebilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, adli yardımlaşma talebi iletilmeden önce yabancı devletin, geçici tedbirlerin alınmasını talep edebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, adli yardımlaşma talebinin Türk adli makamlarına iletilmesi sürecinde delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Geçici tedbirler, Türk hukuku uyarınca incelenecek ve değerlendirilecektir. Ayrıca, yabancı devletin adli yardımlaşma talebinin, geçici tedbirin alındığı tarihten itibaren altmış gün içinde Merkezî Makama ulaşmaması hâlinde, geçici tedbirlerin yetkili makam tarafından derhal kaldırılacağı düzenlenerek, işlemlerin sürüncemede kalmasının ve ilgililerin mağduriyetine sebebiyet verilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yapılan düzenlemeyle, yabancı adli makamların adli yardımlaşma talepleriyle ilgili olarak, Türk adli makamlarının, talebe ilişkin yapılan işlemler hakkında düzenli olarak Merkezî Makama bilgi vermesi öngörülmektedir. Bu sayede, Merkezî Makam adli yardımlaşmanın safahatı hakkında haberdar olmakla adli yardımlaşma taleplerinin takibi sağlanmakta ve çok taraflı veya ikili sözleşmeler çerçevesinde

gerekli görüldüğü hallerde yabancı devlet yetkili makamlarının bilgilendirebilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde, yabancı adli makamlarca yürütülen ceza soruşturması veya kovuşturması çerçevesinde arama veya el koyma isteklerini içeren adli yardımlaşma taleplerine konu olan suçun, iadeye elverişli suçlardan olması gerektiği düzenlenmektedir. Ülkemizin Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 5 inci maddesinin birinci fıkrasına koyduğu çekince dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede, adli yardımlaşmaya konu fiilin Ülkemizde ve talep eden devlette karşılıklı olarak suç olarak tanımlanmış olması ve bu suçun iadeye elverişli suçlardan olması şartları aranmaktadır. Düzenlemeyle ayrıca, talep üzerine el konulan malvarlığı değerleri ile taşınmaz hak ve alacaklarla ilgili olarak Türk adli makamlarının yılda en az bir defa talep eden devletten tedbirin devamının istenip istenmediğine ilişkin bilgi talep edeceği düzenlenerek; cevap gelmemesi hâlinde ilgililerin mağduriyetine sebebiyet vermemek için tedbirin kaldırılmasına imkân getirilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde, yabancı bir devletten gelen tebligat talebinde, ilgilisi hakkında kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbir uygulanacağına ilişkin ihtar bulunması hâlinde, talebin reddedileceği düzenlenmektedir. Bu sayede tebligat muhatabının, beklenmedik bir durumla karşılaşmaması, adli yardımlaşma talebinin, münhasıran tebligata konu istem kapsamında yerine getirilmesi, böylelikle hukukun evrensel ilkeleriyle bağdaşır bir adli işbirliğinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde, yabancı adli makamın, adli yardımlaşma talebiyle birlikte gerekli görmesi hâlinde, işlemin yerine getirilmesi sırasında Ülkemizde hazır bulunma talebinde bulunabileceği düzenlenmektedir. Hazır bulunma yöntemiyle, soruşturma veya kovuşturma makamlarının, başka ülkede ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişileri huzurlarında görmeleri, bunların hal ve hareketlerini izleyebilmeleri, izin verildiği ölçüde işleme katılabilmeleri ve “doğrudan doğruyalık / yüz yüzelik” ilkesi gereklerinin zorunlu görülen hallerde sağlanması amaçlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde ise, kişi hakkında Türk mahkemelerince verilip kesinleşen bir mahkûmiyet veya beraat hükmü bulunması ya da suçun affa uğramış olması hâlinde, aynı fiille ilgili olarak yabancı devletlerce yapılan adli yardımlaşma taleplerinin yerine getirilmeyebileceği düzenlenmektedir. Söz konusu hüküm, ceza hukukunun evrensel ilkelerinden olan “ne bis in idem” kuralının bir yansımasıdır.

MADDE 9- Maddeyle, görüntülü ve sesli iletişim tekniklerinin uluslararası adli yardımlaşmada kullanılabilmesi imkânı düzenlenmektedir. Yargılama faaliyetlerinin temel önceliklerinden biri, usul ekonomisi dâhilinde davaların süratli ve ekonomik bir şekilde sonuçlandırılmasıdır. Bu husus, Anayasanın 141 inci maddesinde “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” şeklinde belirtilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 52, 58, 147, 180, 196 ve 219 uncu maddelerinde görüntü ve ses aktarma teknolojilerinin yargılama faaliyetlerinde kullanılmasına imkân sağlanmıştır. Düzenlemeyle, adli yardımlaşma taleplerinin gerek talep eden, gerekse talep edilen devlet olarak görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılması yoluyla yerine getirilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, ikinci ve üçüncü fıkralardan farklı olarak bu işlemlerin, yerine getiren devletin yetkili makamlarının yönetimi altında ve bu devletin hukuku uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir.

Diğer yandan, maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, Türkiye ve yabancı devlet arasında imzalanan bir milletlerarası andlaşmanın bulunması hâlinde, Türk adli makamları tarafından yabancı makamlardan adli yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi durumunda, söz konusu talebin Türk adli makamının yönetimi altında ve Türk hukuku uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir. Keza,

yabancı adlî makamlar tarafından Türk adlî makamlarından adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi durumunda ise söz konusu talebin yabancı adlî makamın yönetimi altında ve yabancı hukuk uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir. Bu şekilde birinci fıkrada, adlî yardımlaşma talep edilen ülke hukuku uygulanmakta iken, ikinci ve üçüncü fıkralarda, iki ülke arasında milletlerarası bir anlaşmanın bulunması kaydıyla işlem, talep eden ülke yönetimi altında ve bu ülke hukukuna uygun olarak yerine getirilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yabancı adlî makamların taleplerinde, işlemin yerine getirilmesi esnasında Türk adlî makamının hazır bulunacağı, gerektiğinde tercüman bulundurulacağı, kişinin kimliğinin belirleneceği ve Türk hukukunun temel ilkelerinin ihlal edilmemesi hususunun gözetileceği hüküm altına alınmaktadır.

İkinci ve üçüncü fıkralar çerçevesinde adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine ilişkin daha detaylı düzenlemeler, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesi'nin Ek 2 Protokolünün (CETS 182) 9 uncu maddesinde yer almaktadır.

MADDE 10- Maddeyle, adlî yardımlaşma işlemlerinin yerine getirilmesinde gözetilecek temel bir ilke düzenlenmektedir. Bu çerçevede maddenin birinci fıkrası, Türkiye'de hazır bulunan mağdur, tanık veya bilirkişilerin bağımsızlığını belirlemektedir. Düzenlemeyle, Türk makamlarının talebi üzerine Türk adlî makamları önüne çıkacak olan mağdur, tanık veya bilirkişilerin, Türkiye'ye girişlerinden önceki bir eylemi nedeniyle soruşturulamayacağı, kovuşturulamayacağı ve kişisel özgürlüklerinin herhangi bir şekilde kısıtlanamayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası, Türkiye'de hazır bulunan şüpheli ve sanıkların bağımsızlık halini düzenlemektedir. Türk adlî makamlarının talebi üzerine, yabancı devlet tarafından yapılan tebligat sonucunda Türk adlî makamları önünde hazır bulunan şüpheli veya sanıkların, tebligat evrakında belirtilmeyen, Türkiye'ye girişlerinden önceki eylemleri nedeniyle Türkiye'de soruşturulamayacağı, kovuşturulamayacağı ve kişisel özgürlüklerinin herhangi bir şekilde kısıtlanamayacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında mağdur, tanık, bilirkişi, şüpheli veya sanığa tanınan bağımsızlığın ortadan kalkma şartları düzenlenmektedir. Bu kişilere adlî makamlarca hazır bulunmalarının gerekli olmadığı bildirilmesi üzerine, imkân bulunmasına rağmen on beş gün içinde Türkiye'den ayrılmaları veya ayrıldıktan sonra geri dönmeleri hâlinde, bağımsızlıklarının sona ermesi öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, Türkiye'de bulunup yabancı adlî makamların talebi üzerine yapılacak tebligatla bu makamlar huzuruna çıkacak kişilere ilişkin tebligat taleplerinin Türk adlî makamlarına yerine getirilmesi şartları düzenlenmektedir. Bu fıkradaki "kişiler" ibaresi şüpheli, sanık, tanık, bilirkişi ve mağduru kapsamaktadır.

MADDE 11- Maddeyle, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşma hükümleri çerçevesinde ve delil elde edilebilmesi amacıyla Türkiye'de ceza infaz kurumlarında hükümlü veya tutuklu olarak bulunan kişilerin, yabancı bir devlete geçici nakilleri düzenlenmektedir. Bu nakiller, Merkezî Makamın uygun görmesi koşuluyla sözü edilen kişilerin buldukları yer adlî makamlarının verecekleri karara bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, geçici nakil nedeniyle yabancı devlette geçirilecek sürelerin, kural olarak tutuklulukta veya hükümlülükte geçirilmiş sayılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, suçluların iadesi için düzenlenen transit geçiş hükümlerine atıf yapılmak suretiyle, tutuklu veya hükümlünün, yabancı devletler arasındaki

geçici nakli esnasında Türkiye'den transit geçişinde de aynı hükümlerin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Maddenin son fıkrasında, madde hükümlerinin, mümkün olduğu ölçüde Türk adli makamları tarafından yapılacak geçici nakil talepleri için de uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 12- Maddeyle, yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında delil değeri taşıyan eşya, kayıt ve belgelerin, adli yardımlaşma talepleri çerçevesinde yabancı devlet adli makamlarına gönderilmesinin usul ve şartları belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ve Türkiye'de bulunan eşya, kayıt ve belge asıllarının, yabancı devlet adli makamlarına gönderilmesinin makul bir sürede iade koşuluna bağlanabileceği, yabancı ülkenin geri göndermesini gerektiren nedenlerin ortadan kalkması hâlinde alınmalarından vazgeçilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, talep konusu eşya, kayıt ve belgelerin muhafazasının, Türkiye'de yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma için zorunlu olması hâlinde, teslimlerinin ertelenebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, iyi niyetli üçüncü kişilerin korunmasına yönelik bir güvence getirilmektedir. Talebe konu eşya veya belgelerin yabancı devlete tesliminin iyi niyetli üçüncü kişilerin mağduriyetine yol açacağı ve hakkaniyete aykırı olacağının anlaşılması hâlinde talebin yerine getirilmeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 13- Maddeyle, Türk adli makamlarınca bir yabancı ülkede Türk kamu görevlisinin, aynı şekilde yabancı devlet adli makamları tarafından da yabancı devlet kamu görevlisinin Türkiye'de gizli soruşturmacı olarak görevlendirilmesi imkânı getirilmektedir. Ancak bu imkân, Türkiye ve yabancı devletin birlikte taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda hüküm bulunması şartına bağlanmaktadır.

MADDE 14- Maddeyle, cezaî konularda uluslararası adli yardımlaşma çerçevesinde ortak soruşturma ekipleri kurulması imkânı getirilmektedir. Ortak soruşturma ekipleri, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Sözleşmesine Ek 2 Nolu Protokolde düzenlenmiş olan özel bir adli yardımlaşma türüdür. Bu ekiplerin, birden fazla devletin adli makamlarının veya kolluk güçlerinin birlikte çalışmasını gerektirecek derecede zor ve kapsamlı suçların soruşturulması için sınırlı süreyle bir veya birden fazla devletin topraklarında faaliyette bulunmak üzere kurulabilmesi öngörülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ortak soruşturma ekibinin, merkezi makamların mutabakatıyla kurulabileceği belirtilmektedir. Düzenlemeyle, Türk Merkezî Makamı tarafından, mutabakat öncesi yetkili adli makamların görüşünün alınması, bu suretle ortak soruşturma ekibi kurulmasına gerek olup olmadığı hususunun açıklığa kavuşturulması amaçlanmaktadır. Şartlara göre, ihtiyaç duyulması hâlinde, ortak soruşturma ekibine Türk Merkezî Makam temsilcileri de katılabilecektir. Fıkırada, egemenlik hak ve yetkisine bağlı olarak, Türkiye'de kurulacak ortak soruşturma ekibinin koordinasyonunun ve yönetiminin, Türk adli makamlarına ait olacağı düzenlenmektedir. Türk adli makamlarınca aksine bir karar verilmedikçe, yabancı devlet görevlileri soruşturma işlemleri sırasında hazır bulunabileceklerdir.

Maddenin son fıkrasında, ortak soruşturma ekibinin çalışmaları kapsamında elde edilen bilgilerin karşılıklı olarak paylaşılacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 15- Suçluların iadesi kavramı ve süreci, Türkiye'nin taraf olduğu Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve ikili sözleşmelerde genel hatlarıyla düzenlenmiştir. İade sürecine ilişkin gerçekleştirilecek işlemlerin ayrıntıları, devletlerin iç mevzuatındaki düzenlemelere bırakılmıştır.

Türkiye'den yabancı devlete iadenin düzenlendiği maddede, soruşturma, kovuşturma, mahkûmiyet kararı veya güvenlik tedbiri terimlerine yer verilerek, hem talep edilen hem de talep eden tarafın hukuku uyarınca cezalandırılan veya cezalandırılacak suçlardan şüpheli, sanık veya hükümlü olan yabancıların iade edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 16- Maddeyle, yabancı devletin iade talebinin reddedilebileceği haller düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, Anayasanın 38 inci maddesinin son fıkrasıyla uyumlu bir düzenleme yapılmaktadır. Düzenlemeyle, Türkiye, Uluslararası Ceza Divanına üye olana kadar hiçbir şekilde vatandaşını yabancı bir ülkeye iade etmeyecektir. Bununla birlikte, yabancı devletin iade talebine konu eylemlerden dolayı Türkiye'de, iadesi talep edilen kişi hakkında Türk Ceza Kanununun 11 inci maddesi hükmü çerçevesinde soruşturma başlatılabilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendiyle, iade edilecek kişinin talep eden devlette ayrımcılığa maruz kalabileceği durumlara karşı, iadeye istisna getirilmektedir. İade hükümleri içeren pek çok uluslararası sözleşmede de yer alan bu düzenlemenin kaynağı, 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesidir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi, siyasî suçlar veya siyasî suçlarla bağlantılı suçların iadesini yasaklayan Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle uyumlu olarak düzenlenmektedir. Siyasî suçtan dolayı iade talebinin reddedilmesi hususu, uluslararası alanda tereddütsüz kabul edilmiş ve birçok sözleşmede özel bir ret sebebi olarak yer almıştır. Bununla birlikte, düşünce suçları tabiatı itibarıyla siyasî suç bünyesinde yer aldığından, maddede düşünce suçu tabirine yer verilmemiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi, iadenin dayanağını teşkil eden fiilin, sırf askerî suç niteliğinde olmaması gerektiğini düzenlenmektedir. Türk ceza mevzuatında esasen suç olarak tanımlanan fiiller bu istisna kapsamına girmemekte, yalnızca sırf askerî suçlar için iade yasaklanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde, Türkiye'nin yargı yetkisi kapsamında kesin red nedenleri düzenlenmektedir. Bu durumda, tamamen veya kısmen Türkiye'de işlenen fiillere ilişkin iade talepleri reddedilecektir. Yine Türkiye namına memuriyet veya görev yapan kişiler tarafından yabancı ülkede bir suç işlenirse veya Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Dördüncü Kısım altındaki Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Bölümlerinde yer alan suçların işlenmesi hâlinde iade talebi kabul edilmeyecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (4) numaralı alt bendinde, iade talebinin dayanağını oluşturan suça ilişkin talep eden devlet ile Türk hukukuna göre dava veya ceza zamanaşımının dolmamış veya suçun affa uğramamış olması gerektiği hükme bağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde, iade talebine konu eylemlere ilişkin Türkiye'de sonuçlanmış bir yargılama bulunması durumunda, "ne bis in idem" ilkesi gereğince yabancı devletin iade talebinin reddedileceği düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde, iade hâlinde talep eden devlette kişiye ölüm cezası veya insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza uygulanabileceğine dair kuvvetli şüphe sebepleri mevcut ise, talebin kabul edilmeyeceği düzenlenmektedir. Ancak, bu nitelikteki bir cezanın infaz edilmeyeceği hususuna ilişkin, bu maddenin üçüncü fıkrasına göre Türk

makamlarının yeterli göreceği bir teminat verilmesi hâlinde talep kabul edilebilecektir. Bu konuda verilen teminatların yeterli olup olmadığını takdir yetkisi, Türk makamlarına ait olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, iade talebinin dayanağını teşkil eden fiilin bütün unsurları, özellikle işleniş şekli, suçun işlenişinde kullanılan araçların veya ortaya çıkan sonuçların ağırlığı dikkate alındığında, fiilin ceza hukukunu ilgilendiren boyutu siyasî niteliğine göre daha ağırsa, fiilin siyasî suç sayılamayacağı öngörülmektedir. Bir başka anlatımla, siyasî amaçlı şiddet içeriyorsa, örneğin bombalama, adam öldürme, yaralama gibi suçların unsurlarını taşıyorsa, siyasî suç değerlendirmesine dayalı olarak iadenin reddedilmesi mümkün olmayacaktır. İkinci fıkranın son cümlesinde soykırım ve insanlığa karşı suçların siyasî suç sayılamayacağı kabul edilmektedir.

MADDE 17- Maddeyle, iade taleplerinin reddinde dikkate alınabilecek takdiri sebepler düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, yurt dışında yabancı tarafından işlenmiş olmakla birlikte, Türk Devletinin güvenliğine karşı veya Türk devletinin ya da bir Türk vatandaşının yahut Türk kanunlarına göre kurulmuş bir tüzel kişinin zararına işlenmiş olan suçlarda iade taleplerinin reddedilebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, Türk Ceza Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi dışındaki suçların Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına işlenmiş olması hâlinde de iade talebinin reddedilebileceği öngörülmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde, Türkiye'de ikamet eden veya evlenmek suretiyle Türkiye'ye yerleşen ya da talep tarihinde onsekiz yaşından küçük olan, iade talebine konu kişilerin, sosyal ve ekonomik bağları da dikkate alınarak, telafisi imkânsız bir zarar görmeleri veya aile birlikteliklerinin bozulması ya da yaşı küçük olan ilgilinin yabancı devlete intibakta zorlanması gibi ihtimaller göz önüne alınarak, iade talebinin reddedilebilmesi imkânı getirilmektedir.

MADDE 18- Maddeyle, birden fazla devlet tarafından eş zamanlı olarak iade talep edilen hallerde, iade taleplerinin önceliğine karar verilirken göz önünde bulundurulacak koşullar düzenlenmektedir.

MADDE 19- Maddeyle, iade ve sınır dışı edilme işlemleri arasındaki ilişki düzenlenmektedir. Devletlerin, iade veya sınır dışı işlemlerinden herhangi birini mevzuatlarına göre seçme hakları bulunmaktadır. Bununla birlikte, Avrupa Konseyi Suç Sorunları Komitesinin 2012 yılında hazırlamış olduğu raporda da belirtildiği üzere, iade veya sınır dışı konusunda alınacak kararların birbirleriyle çelişmemesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede, iade veya bir tedbir olarak sınır dışı edilme, acil durumlar ve ikili ilişkiler göz önüne alınarak düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, iade süreci başlatılmadan önce ilgilinin sınır dışı edilme seçeneği saklı tutulmakta; ancak, iade süreci başlatıldıktan sonra Merkezî Makamın olumlu görüşü alınmadan kişinin sınır dışı edilmeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasıyla da, iade sürecinin olumsuz sonuçlanması hâlinde, iade talebine konu kişinin, Merkezî Makamın olumlu görüşü alınmadan iade talebi reddedilen devlete sınır dışı edilemeyeceği düzenlenmektedir.

MADDE 20- Maddeyle, yabancı devlet adli makamlarının iade taleplerinde gözetilecek hususilik ilkesi düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, iade talebinin kabulü için yabancı devletten bazı teminatların istenmesi hususu düzenlenmektedir. Bu teminatlar, kişinin talebe konu olan suçtan başka bir suçtan yargılanmayacağına, iadenin gerçekleşmesinden sonra Türkiye'nin

izni olmadan üçüncü bir devlete teslim veya sınır dışı edilmeyeceğine ve talebe konu soruşturma ya da kovuşturmanın sonuçlanması veya hakkındaki cezanın infazından sonra iade edilen devletten ayrılabilmesine ilişkin hususları kapsamaktadır. Düzenlemeyle, milletlerarası andlaşmalarda yer aldığı şekilde iade talep eden yabancı devlete bazı yükümlülükler getirilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada yazılı yükümlülüklere istisna getirilerek, fıkrada belirtilen şartlarda, iade edilen kişinin soruşturma veya kovuşturma konusu yapılabileceği ya da hakkında bir cezanın infaz edilebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yabancı devlete iade gerçekleştikten sonra hürriyeti sınırlayan tedbir veya kararların kaldırılması durumunda iade edilen kişi hakkında ikinci fıkranın (a) bendinde belirlenen kırkbeş günlük sürenin başlayacağı düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, iade gerçekleştikten sonra ortaya çıkan ve başka bir suçtan dolayı soruşturulması veya kovuşturulması ya da hakkında verilen ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilmesi için yabancı devlet tarafından yapılacak muvafakat talebinde, iade talebi için hazırlanan evraka, iadesi gerçekleştirilen kişinin bu suç ya da cezaya ilişkin beyanının da eklenmesi zorunluluğu getirilmektedir. Düzenlemeyle, sözü edilen durumlarda muvafakat talebine dair herhangi bir karar alınmadan önce, iade edilen kişiye yeni suçlama ya da ceza hakkında ifade verme imkanı tanınmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, iade gerçekleştikten sonra yabancı devlet tarafından yapılacak muvafakat talepleri hakkındaki karar verme yetkisi ve bu kararın yerine getirilme usulü düzenlenmektedir.

MADDE 21- Maddeyle, uygulama birliğinin sağlanması amacıyla iade taleplerinde ön incelemenin Merkezî Makam tarafından yapılması esası benimsenmektedir. İade talepleri, Merkezî Makam tarafından Türkiye'nin taraf olduğu ilgili milletlerarası andlaşma hükümleri, andlaşma bulunmaması durumunda uluslararası teamül ve karşılıklılık ilkesi ile kanun hükümlerine uygunluk açısından incelenecektir. Uygun bulunan iade evrakı yetkili adli mercie gönderilecektir. İade evrakında eksiklik bulunması hâlinde, Merkezî Makam bu eksikliklerin giderilmesini yabancı devletten isteyebileceği gibi talebi reddetme yetkisine de sahip olacaktır.

MADDE 22- Maddede, geçici tutuklama müessesesi ve şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletin iade talebini iletmesinden önceki aşamada, iade talebine konu olabilecek bir suçun işlendiğinin kabulü için kuvvetli şüphe bulunması şartıyla, kişinin hürriyetinin geçici olarak kısıtlanabilmesi hüküm altına alınmaktadır. Bu işlem yapılırken Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümleri ile mütakabiliyet ilkesi gözetilecektir. Madde kapsamındaki "kuvvetli şüphe"nin temel dayanağını, yabancı makamlar tarafından iletilecek yakalama müzekkeresi oluşturacaktır. Kişinin eylemlerini açıklayan ve yabancı adli makamlarca düzenlenen yakalama müzekkeresine istinaden, yabancı devletin talebi ve Merkezî Makamın uygun bulması üzerine, iadesi talep edilecek kişi geçici olarak tutuklanabilecektir. Düzenlemeyle, talep eden devletle aramızda herhangi bir milletlerarası andlaşma bulunmaması hâlinde, geçici tutuklama işlemlerinin mütakabiliyet çerçevesinde yapılabilmesi mümkün kılınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, Türk Ceza Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına giren bir suç işlediği yönünde kuvvetli şüphe bulunan kişinin, yabancı devletin talebine bağlı olmaksızın iade amacıyla geçici olarak tutuklanabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, geçici tutuklanması talep edilen kişinin, Türkiye'de bulunduğu yerin bilinmemesi hâlinde takip edilecek usul gösterilmektedir. Belirtilen usule göre, yakalanıp hakim önüne çıkartılan kişinin, Tasarıyla düzenlenmesi öngörülen

basitleştirilmiş iade imkânı ile bunun hukukî sonuçları hakkında da bilgilendirilmesi hükme bağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, geçici tutuklama süresinin sınırının hangi kriterlere göre belirleneceği; beşinci fıkrasında ise, geçici tutuklama yerine adlî kontrol kararı verilebilmesi imkânı düzenlenmektedir. Her iki tedbirle de, kişinin kaçmasının önlenmesi amaçlandığından, adlî kontrol tedbirlerinin tercihi durumunda, Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan “yurt dışına çıkamamak” ve “Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak” tedbirleri önem taşıyacaktır.

Geçici tutuklama süresi, talep eden devlete, iade evrakı ile destekleyici belgelerin resmî yollardan Ülkemize iletilmesi imkânını vermektedir. Maddenin altıncı fıkrasında, bu süre içinde iade evrakı iletilmediğinde, geçici tutuklama ya da adlî kontrol kararının kaldırılması hususu düzenlenmektedir. Bununla birlikte, iade evrakının salıverilmeden sonra ulaşması hâlinde kişinin kaçmasını engelleyecek yeni tedbirlere başvurulmasının mümkün olduğu düzenlemeyle hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 23- Maddeyle, Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesindeki hükme benzer bir düzenlemeyle, iade talebinin hukukî olarak değerlendirilmesini ve iade yargılamasını yapacak mahkeme belirlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında bu görev, kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesine verilmektedir. Kişinin bulunduğu yerin bilinmemesi ve bazı adlî işlemlerin yapılmasının gerekmesi hâlinde, yetki karmaşasına ve işlemlerin yavaş ilerlemesine sebebiyet vermemek amacıyla Ankara ağır ceza mahkemesinin yetkisi kabul edilmektedir. Ankara ağır ceza mahkemesine verilen bu yetkiyle, suç işleyen kişi hakkında en kısa zamanda iadesi amacıyla yakalama emri çıkarılması gibi gerekli adlî işlemlerin yapılması amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, Merkezî Makam tarafından uygun bulunan iade evrakının, kişinin bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığına iletilmesi üzerine, yabancı devletin iade talebi hakkında bir karar verilmesi amacıyla, ağır ceza mahkemesinden talepte bulunulması hususu düzenlenmektedir.

MADDE 24- Maddeyle, iade sürecinde başvurulabilecek koruma tedbirleri Ceza Muhakemesi Kanununa atıfla düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, ağır ceza mahkemesince, iade evrakının ulaşmasından itibaren iade sürecinin her aşamasında ve kişi yabancı devlet makamlarına teslim edilinceye kadar, koruma tedbirlerine karar verilebileceği hükme bağlanmaktadır. Ülkemizin suçlu iadesi alanında en çok uyguladığı milletlerarası andlaşma olan Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 1 inci maddesinde suçlu iadesi yükümlülüğüne ilişkin hüküm bulunmakta olup; Ülkemizin taraf olduğu diğer sözleşmelerde de aynı şekilde suçlu iadesi yükümlülüğü getirilmiştir. Bu çerçevede, Ülkemizde yakalanan ve iadesi talep edilen kişi hakkında devam eden iade sürecinde ilgilinin kaçmasını önlemek amacıyla öncelikle tutuklama tedbirine başvurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır. İade sürecinde başvurulacak olan koruma tedbirleri içinde, "tutuklama"nın diğer tedbirlere nazaran önem ve öncelik taşıdığı maddenin diğer fıkralarından da anlaşılmaktadır. Mahkemenin “iade talebinin kabul edilebilir olduğuna” dair karar vermesine rağmen, iadesi talep edilen kişiyi adlî kontrol altında serbest bırakması durumunda, devam eden iade süreci içinde kişinin Türkiye dışına kaçması ve bu nedenle iade talebinin konusuz kalması uygulamada rastlanabilen sorunlardan biridir. Ancak, kişinin uzun süreden beri Türkiye’de ikamet etmesi ve belli bir iş sahibi olması gibi güçlü sosyal ve ekonomik bağları dikkate alınarak, tutuklama dışında diğer tedbirlere başvurulması da mahkemenin takdiri kapsamında olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlet makamlarına teslim edilinceye kadar, iade süreci içinde tutuklu olan kişinin tutukluluk durumunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesi uyarınca ağır ceza mahkemesince en geç otuzar günlük sürelerle incelenmesi hükme bağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkemenin iadenin kabul edilebilirliğine ilişkin kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde, 27 inci maddeye göre Adalet Bakanı tarafından bir karar verilmemesi hâlinde, kişinin derhal serbest bırakılacağı öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise, iade tutuklamasına bir sınırlama getirilerek, iadesi talep edilen kişinin hürriyetinin kısıtlanmasının, talebe konu suç için öngörülen ceza miktarı veya infaz edilecek ceza süresi ile orantılı olması gerektiği düzenlenmektedir. Başka bir anlatımla, kişinin iade amacıyla tutuklu kalabileceği azami sürenin, aldığı veya alması muhtemel cezanın infaz süresini aşmaması gerekmektedir.

MADDE 25- Maddeyle, iade talebine rıza gösteren kişinin bir an önce talep eden yabancı devlete teslim edilmesini amaçlayan "basitleştirilmiş iade usulü" düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, bu usule başvuruda temel şart olarak kişinin iadeye rıza göstermesi aranmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, iadesi talep edilen kişinin hakları, kendisine hatırlatılacak ve sorulacak hususlar düzenlenmektedir. Bu çerçevede, Ceza Muhakemesi Kanununun 147 nci maddesinde yer alan hakları hatırlatıldıktan sonra kişiye, basitleştirilmiş iadenin mahiyeti, iade talebine rıza gösterilmesi ve hususilik ilkesinden vazgeçilmesi hâlinde, bu bağlayıcı beyanların hukukî sonuçlarının anlatılması ve bu aşamadan sonra basitleştirilmiş iade usulünü kabul edip etmeyeceğinin sorulması öngörülmektedir. Kişinin basitleştirilmiş iadeye rıza göstermesi ve hususilik ilkesinden feragat beyanları ağır ceza mahkemesi tarafından duruşma tutanağına geçirilecektir. Kişinin basitleştirilmiş iadeye rıza göstermesi, hususilik ilkesinden feragat ettiği anlamına gelmeyeceğinden, bu feragatin ayrıca sorulması ve açıkça tutanağa geçirilmesi gerekmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkemenin, talep eden devlet tarafından iletilen iade evrakını inceleyerek basitleştirilmiş iadenin kabul edilebilir olup olmadığına karar vereceği düzenlenmektedir. Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesine Ek 3 Nolu Protokolün 2 nci maddesine göre basitleştirilmiş iade için, olağan iade usulünde arananlardan daha az belge talep edilmektedir. Sözleşmenin açıklayıcı raporunda, devletlerin 2 nci maddeye karşı iade evrakının bütününe isteme şeklinde çekince koyabileceği ve iade evrakının tamamını isteyebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye insan hakları standartları bakımından farklı ülkelerden talep almakta veya bu taleplerin bazılarında şahıslar hakkında kırbaç, kısas veya ölüm cezası gibi cezaların uygulanabileceğine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Bu nedenlerle iade evrakının tamamının istenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, iade evrakının tümünün talep eden devlet tarafından iletilmesi, mahkemenin basitleştirilmiş iade konusunda değerlendirmesini de etkileyebilecektir. Kişi basitleştirilmiş iadeye rıza gösterse bile mahkeme, talebe konu suçun siyasî suç oluşturduğuna veya şahıs iade edildiği takdirde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin somut olguların bulunduğu ya da iade talebinin uluslararası raporlarda ağır insan hakları ihlalleri olan ülkelere geldiği durumlarda talebin kabul edilebilir olmadığına karar verebilecektir. Bir başka deyişle, iadesi talep edilen kişi tarafından basitleştirilmiş iadenin kabul edilmesi, mahkemenin yabancı devletin talebi hakkında olumlu karar vermesini gerektirmeyecektir. Mahkemenin basitleştirilmiş iadenin kabul edilebilir olduğuna ilişkin kararına karşı, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen süre içinde itiraz edilebilecektir. Karara itiraz edilmemesi veya itiraz sonucu kararın kesinleşmesi hâlinde iade evrakının Merkezî Makama iletileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, basitleştirilmiş iade usulünün uygulanmasına ilişkin kararın yerine getirilip getirilmemesi hususundaki Merkezî Makamın takdir yetkisi düzenlenmektedir.

MADDE 26- Maddeyle, iade yargılamasının usul ve aşamaları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, iade talebine konu kişinin, basitleştirilmiş iadeye rıza göstermemesi hâlinde normal iade sürecinin başlayacağı ve ağır ceza mahkemesince, kanun ve Ülkemizin taraf olduğu milletlerarası andlaşmalar çerçevesinde iade talebinin tüm yönleriyle incelenerek talep hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verileceği düzenlenmektedir. Karar verildikten sonra kararın bir örneğinin derhal Merkezî Makama iletileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devletten iletilen iade evrakının yetersiz olması nedeniyle talep hakkında bir karar verilememesi hâlinde, ağır ceza mahkemesinin ek bilgi ve belge talep edebileceği düzenlenmektedir. Ağır ceza mahkemesi bu talebini, yabancı devlete iletilmek üzere, Merkezî Makama gönderecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, iade talebine konu suçun mağdurunun, şikâyetçisinin, malen sorumlu olan kişinin veya iade talebinde bulunan devletin, iade yargılamasında taraf olamayacağı veya katılma talebinde bulunamayacağı düzenlenmektedir. İade yargılaması, delil değerlendirme ve suçun sübutuna ilişkin bir yargılama olmadığı için mağdur, şikâyetçi, malen sorumlu veya iade talep eden devletin katılma talebi kabul edilmemektedir. Ancak, talep eden taraf devletin büyükelçilik ve konsolosluk yetkilileri ile bunların vekillerinin, davaya taraf olarak katılma hakları bulunmamakla birlikte, ağır ceza mahkemesinde yapılacak aleni duruşmaları takip etmeleri önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, mahkemenin iade konusundaki kararına karşı temyiz kanun yoluna başvuru hakkı düzenlenmektedir. Bu hak, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen süre ve usullere göre kullanılabilir.

MADDE 27- Maddenin birinci fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin vermiş olduğu “iade talebinin kabul edilebilir olduğu”na dair karar kesinleştikten sonra bu karara istinaden yabancı devletin iade talebinin kabul edilip edilmemesi konusundaki takdirin Adalet Bakanına ait olduğu düzenlenmektedir. Ayrıca, mahkeme kararının yerine getirilip getirilmeyeceğine dair karar verilmeden önce Dışişleri Bakanlığının görüşüne başvurulması da hükme bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan düzenlemeyle, Merkezî Makamın, iadenin onaylandığını veya reddedildiğini, talep eden devlete ve iade edilmesi talep edilen kişiye bildirmesi öngörülmektedir. Fıkroda yer alan “iadenin reddedilmesi” ibaresinden; mahkemenin iadenin kabul edilebilir olmadığına dair karar verdiği veya iade edilebilirlik kararı üzerine Adalet Bakanının iadeyi yerine getirmeme kararı verdiği anlaşılmalıdır. İade talebinin reddi hâlinde, iade talebine konu kişi hakkındaki koruma tedbirlerinin de ivedilikle kaldırılması gerekmektedir.

MADDE 28- Maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletin iade talebine ilişkin adli ve idarî süreçlerin tamamlanmasını takiben Merkezî Makamın, kişinin teslimini ilgili bakanlıklarla işbirliği hâlinde gerçekleştireceği düzenlenmektedir. Uygulamada, iade sürecine ilişkin işlemler tamamlandığında, kişiyi teslim almaya gelecek yabancı devlet görevlilerine ve teslim tarihine ilişkin bilgi, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları vasıtasıyla yabancı devletten talep edilmektedir. Genellikle, iadesi talep edilen kişinin teslimi havalimanı sınır kapılarında gerçekleştirilmektedir. Ancak, bu durum, deniz ya da kara sınır kapılarında teslimi engel teşkil etmemektedir. Diğer taraftan, iade süreci sırasında, hakkında tutuklama dışında başkaca bir koruma tedbiri bulunan kişinin, yabancı devlet makamlarına teslimi amacına yönelik

olarak, bu Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca tutuklanması zorunluluk arz etmektedir. İadesi talep edilen kişinin yaşı onsekizden küçük ise, başka koruma tedbirleri de uygulanabilecek ve teslim; pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzman nezaretinde yapılabilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, iadesi talep edilen kişinin talep eden devlet ile belirlenen tarihte, haklı bir neden olmaksızın teslim alınmamasının sonuçları düzenlenmektedir. Belirlenen tarihten itibaren otuz gün içinde kişinin teslim alınmaması durumunda, kişinin serbest bırakılacağı hükme bağlanmaktadır. Haklı neden kavramıyla, kişilerin ya da devletlerin elinde olmayan, kontrol dışı gelişen olaylar kastedilmektedir. Sel, deprem gibi tabiat olayları ya da teknik aksaklıklar gibi durumlar haklı neden kavramına örnek olarak sayılabilir. Haklı bir nedenin varlığı hâlinde, Merkezî Makamın talep eden devletle ikinci bir teslim tarihi belirlemesi mümkündür.

MADDE 29- Maddenin birinci fıkrasında, iadesine karar verilen kişi hakkında, başka bir suç nedeniyle devam etmekte olan bir ceza soruşturması veya kovuşturması bulunması ya da hükmolunmuş bir hapis cezasının veya güvenlik tedbirinin infazının gerekmesi hallerinde, Merkezî Makam tarafından re'sen teslimin ertelenmesine karar verilebilmesi hükme bağlanmaktadır. Aynı şekilde, kişinin seyahate engel teşkil eden hastalığı, teslimin ertelenmesi şartlarından biri olarak kabul edilmektedir. Şahıs talep eden devlete iade edildiği takdirde, Ülkemizde soruşturma veya kovuşturmasının yapılması veya cezasının infazı için adli yardımlaşma veya iade sürecinin işletilmesi gerekmektedir. Şahsın adli yardımlaşma yoluyla ifade veya sorgusunun tespiti veya infaz amacıyla iadesinin talep edilmesi usul ekonomisine aykırı olacaktır. Zira bu durum adli ve idari makamların gereksiz mesaisine ve ek maliyetlere yol açacaktır. Bu nedenle, hakkında soruşturma, kovuşturma veya hükmolunmuş hapis cezası bulunan kişinin tesliminin ertelenmesine karar verilebilmesi öngörülmektedir. Fıkradaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, Merkezî Makamın, teslimin ertelenmesine ilişkin alacağı kararı ivedilikle ilgili devlete ve iadesi talep edilen kişiye bildirmesi öngörülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada belirtilen nakle elverişli olmama hali dışındaki durumlarda, tesliminin ertelenmesine karar verilen kişinin, özellikle duruşma yapılması veya karar verilmesi gibi belirli muhakeme işlemlerinin yapılması için, bu işlemlerin yerine getirilmesinden sonra geri gönderilmesi hususunda garanti verilmesi koşuluyla, geçici olarak teslim edilebilmesi öngörülmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında yer alan düzenlemeyle, talep eden devletle aksi kararlaştırılmadıkça geçici teslim süresince yabancı ülkede geçirilen özgürlüğü kısıtlayıcı sürelerin, Türkiye'de infaz edilecek cezadan mahsup edilmesi imkanı getirilmektedir. Bu gibi durumlarda talep eden devlete, işlenen suçun soruşturma veya kovuşturma aşamasında olup olmadığı ve bu teslim süresince özgürlüğün kısıtlandığı sürelerin infazına hükmedilen süreden mahsup edilip edilmediğinin sorulması gerekmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, geçici olarak yabancı devlete teslim edilen kişinin, herhangi bir nedenle Türkiye'ye getirilme sebeplerinin ortadan kalkması hâlinde, Merkezî Makamın kişinin geri alınmasından vazgeçmeye karar verebilmesi ve bu kararı yabancı devlete bildirmesi düzenlenmektedir.

MADDE 30- Maddenin birinci fıkrasında, iade talebine konu suç bakımından ispat aracı olarak yararlı görülen veya suçun işlenmesiyle elde edilen ve kişi yakalandığında üzerinde ele geçen ya da daha sonra ortaya çıkan eşyanın talep eden devlete teslim edilebileceği öngörülmektedir. Yabancı devletin talebine konu kişinin herhangi bir nedenle iadesinin gerçekleşmemesi hâlinde dâhi eşyanın teslimi mümkün kılınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlet tarafından iadesi talep edilen eşyanın, Türkiye'deki bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında suç delili olarak kabul edilmesi durumunda soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanana kadar eşyanın tesliminin ertelenmesi imkânı getirilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, teslimi talep edilen eşyanın iyi niyetli üçüncü kişilere ait olduğunun tespit edilmesi hâlinde, eşyanın hiçbir şekilde yabancı devlete teslim edilmeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, suç delili olarak kabul edilen ve yabancı devlette devam eden bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında iadesi talep edilen eşyanın, makul sürede geri gönderilmesi koşuluyla yabancı devlete geçici olarak teslim edilebileceği öngörülmektedir. Bu gibi durumlarda öncelikle Ülkemiz ile yabancı devlet yetkilileri arasında bir anlaşma sağlanması gerekmektedir. Bu anlaşma gereği teslim edilen eşyanın makul sürede geri gönderilmesi gerekmektedir. Fıkra ayrıca, geçici olarak yabancı devlete teslim edilen eşyanın, herhangi bir nedenle Türkiye'ye getirilme sebeplerinin ortadan kalkması hâlinde eşyanın geri alınmasından vazgeçilebileceği düzenlenmektedir.

MADDE 31- Maddenin birinci fıkrasında, mevzuatımıza göre iade koşullarının varlığının bulunması şartıyla yabancı bir devletten başka bir devlete iade edilen kişinin Türkiye'den transit geçişine izin verilmesine ilişkin düzenleme yer almaktadır. İade sürecinin bir boyutu olarak "transit geçiş" kavramı birçok milletlerarası andlaşmada yer almaktadır. Coğrafi konumundan dolayı Ülkemize sıklıkla iade amaçlı "transit geçiş" talepleri iletiliyor olmasından dolayı böyle bir düzenlemeye gerek duyulmaktadır. Transit geçiş talebi değerlendirilirken, iade taleplerine ilişkin şartlar göz önünde tutulmaktadır. Bu nedenle, transit geçiş talebinde bulunan devlet ile Ülkemiz arasındaki andlaşma ve bu Kanun hükümleri gereğince, Ülkemize transit geçiş talebini içeren evrakın iletilmesi gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlet tarafından yapılan transit geçiş taleplerinin Merkezî Makam tarafından değerlendirildikten sonra karara bağlanacağı öngörülmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, iniş yapmaksızın sadece Türk hava sahasının kullanılması hâlinde yabancı devlet tarafından bir bildirimde bulunulmasının yeterli görüleceği düzenlenmektedir. Bu bildirim üzerine Merkezî Makamın bir karar vermesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Ancak, öngörülmeyen bir nedenden dolayı Türk havalimanlarına iniş yapılması hâlinde, daha önce yapılan bildirim yabancı devletin transit geçiş talebi olarak değerlendirilmesi öngörülmektedir. Bu halde, yabancı devletten gerekli bilgi ve belgelerin iletilmesi istenebilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, transit geçiş sırasında, kişinin hürriyetinin yirmidört saatten fazla kısıtlanmasını gerektiren hastalık, doğal afet, teknik sorunlar ve sair sebeplerin ortaya çıkması hâlinde, hürriyetten yoksunluğun usul hukuku itibariyle dayanaksız kalmamasını teminen yapılacak geçici tutuklamanın usulü ve süresi düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, transit geçişin durdurulabileceği haller belirlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında ise, maddede yer alan transit geçiş hükümlerinin, hükümlü nakillerinde de kıyasen uygulanacağı belirtilmektedir.

MADDE 32- Maddenin birinci fıkrasında, Türk adlî makamları tarafından Ülkemizde işlenmiş bir suç nedeniyle, soruşturma veya kovuşturma yapılabilmesi veya hükümlü bir cezanın ya da güvenlik tedbirinin infazının sağlanması amacıyla yurtdışında bulunan bir şüpheli, sanık veya hükümlünün Ülkemize iadesinin talep edilmesine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, üst sınırı en az bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı soruşturma ya da kovuşturma yapılması veya kesinleşmiş mahkûmiyet kararının infazı için en az dört ay hapis cezasının bulunması şartıyla kişinin

yabancı devletten iadesinin talep edilebileceği hüküm altına alınmaktadır. Ancak, iade talebinde bulunulan kişinin birden fazla suçu bulunması hâlinde, bunlardan bazılarının cezası belirtilen sürelerin altında olsa dahi birlikte iadeye konu edilebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yurtdışında bulunan bir şüpheli veya sanığın sadece ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi amacıyla iadesinin talep edilemeyeceği ifade edilmektedir. Bu fıkra düzenlemesi, uygulamada, şüpheli veya sanığın ifadesinin alınmasını müteakip serbest bırakılması amacıyla çıkartılan yakalama emirlerine istinaden iade yoluna başvurulmasını engellemek amacıyla getirilmektedir. Zira, bu gibi gerekçelerle iade yoluna başvurulduğunda, sadece ifadesinin alınması veya sorgusunun yapılması amacıyla hakkında yakalama emri çıkartılan kişi, iade sürecinde aylarca tutuklu kalabilmekte, dolayısıyla hürriyeti orantısız bir biçimde kısıtlanmakta, bu durum da hak ihlallerine neden olabilmektedir. Yurt dışında bulunduğu tespit edilmesi hâlinde kişinin iadesi, en uygun adli yardımlaşma yönteminin iade olacağına değerlendirilmesi üzerine talep edilebilecektir. Fıkra yer alan düzenlemeyle bu sakıncalı durumun önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, adli makamlarımızdan gelen iade taleplerinin şekil ve içerik açısından, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşma ve bu Kanun hükümleri kapsamında aranan şartları taşıyıp taşımadığını denetlemek amacıyla Merkezî Makama bir ön inceleme yapma yetkisi verilmektedir. Bu bağlamda Merkezî Makam, infaz mevzuatına göre ceza infaz kurumunda geçirilecek sürenin çok kısa olması hâlinde, kişisel ve kamusal yarar dengesini gözeterek iade yoluna başvurulmasının uygun olup olmadığına karar verebilecektir. Bununla birlikte, fıkra, iadenin gerçekleşmesi hâlinde, Türkiye'nin güvenliğinin veya uluslararası ilişkilerinin zarar görme ihtimalinin bulunması hali, iade talebinin reddedilebileceği bir diğer sebep olarak düzenlenmektedir. Bu durumda da Merkezî Makam, vaki iade talebini yabancı devlete iletmeksizin doğrudan adli makama geri gönderebilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, iade sürecinin bir parçası olan ve Tasarının diğer maddeleriyle düzenlenen transit geçiş ve eşyaların teslimine ilişkin hükümlerin, uygun olduğu ölçüde Türkiye'nin iade taleplerinde de uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 33- Maddenin birinci fıkrasında, herhangi bir sebeple talep edilen devlet tarafından kişinin iadesinin ertelenmesi durumunda özellikle duruşma yapılması veya karar verilmesi gibi belirli muhakeme işlemlerinin yapılması amacıyla ve bu işlemlerin yerine getirilmesinden sonra geri gönderilmesi hususunda garanti verilmesi hâlinde, kişinin geçici olarak teslimine imkan tanınmaktadır. Düzenlemeyle amaçlanan husus, kişi hakkındaki soruşturma veya kovuşturmanın ivedilikle sonuçlandırılarak, zamanaşımına uğramasının önüne geçilmesidir.

Maddenin ikinci fıkrasında, talep edilen devletle aksi kararlaştırılmadıkça, geçici teslim amacıyla kişinin Ülkemizde gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin, mahkûmiyet hâlinde Türkiye'de infaz edilecek cezadan mahsup edileceği öngörülmektedir. Bu gibi durumlarda talep edilen devlette işlenen suçun soruşturma, kovuşturma veya infaz aşamasında olup olmadığı ve bu teslim süresince özgürlüğün kısıtlandığı sürelerin infaz edilecek cezadan mahsup edilip edilmediğinin talep edilen devlete sorulması gerekmektedir.

MADDE 34- Maddenin birinci fıkrasında, iade eden yabancı devletin muvafakatı alınmadan, iade talebinden önce işlenen talebe konu suçtan başka bir eylemden dolayı kişinin soruşturulamayacağı veya kovuşturulamayacağı ya da ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilemeyeceği, ayrıca üçüncü bir devlete teslim veya sınır dışı edilemeyeceği hükme bağlanmaktadır. Bu düzenlemeyle, Türk adli makamlarına bazı yükümlülükler getirilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada yazılı yükümlülükler istisna getirilerek, fıkrada belirtilen şartların varlığı hâlinde, iade edilen kişi hakkında iadeye esas olan suçtan başka bir suç nedeniyle soruşturma veya kovuşturma yapılabileceği ya da hakkında bir cezanın infaz edilebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, kişinin Türkiye'ye iadeden önce işlenen başka bir suçtan dolayı soruşturulması veya kovuşturulması ya da hakkında verilen ceza veya güvenlik tedbirinin infaz edilmesi için adli makamlarımız tarafından yapılacak muvafakat talebine ilişkin evraka, kişinin bu suça ya da cezaya ilişkin beyanının da eklenmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, kırkbeş günlük sürenin başlangıç tarihi düzenlenmekte ve Ülkemize iade edildikten sonra kişinin, hürriyetini sınırlayan tedbir veya kararların kaldırılmasını müteakip kırkbeş gün içinde Türkiye'yi terk etmemesi hâlinde hususilik kuralının ortadan kalkacağı ve yabancı devletten muvafakat talebinde bulunulmasına gerek kalmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, Türk adli makamlarının hususilik kapsamında kalan suçlar bakımından mevzuatımıza göre zamanaşımını kesmek amacıyla gerekli tedbirleri alabileceği düzenlenmektedir. Bu düzenlemeyle, hususilik ilkesi bağlamında iade eden devletten, iadeye konu olmayan suçlar için soruşturma veya kovuşturma yapılmasına muvafakat alınması sürecinde, iadeye konu olmayan suçun veya suçların zamanaşımına uğramasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 35- Maddede, Türkiye'de yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın yabancı bir devlet adli makamlarına devredilmesi ile yabancı devlet adli makamlarınca yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın Türk adli makamlarınca devralınmasına ilişkin yetki düzenlenmektedir. Maddede yalnızca suç teşkil eden eylemlerden bahsedildiğinden kabahat türünden eylemler için muhakeme devri mümkün olmayacaktır.

Maddenin birinci fıkrasında, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı milletlerarası andlaşmaların varlığı hâlinde; Anayasanın 90 ıncı maddesine atfen, milletlerarası andlaşmalar ile bu Kanun hükümlerinin birlikte uygulanacağı belirtilmektedir. Özellikle, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılması Konusunda Avrupa Sözleşmesi göz önünde bulundurulması gereken çok taraflı andlaşmaların başında gelmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı milletlerarası andlaşmanın bulunmaması hâlinde uluslararası hukukun temel ilkelerinden olan "mütekabiliyet" prensibi gözetilmek suretiyle, Kanun hükümlerine göre soruşturma ve kovuşturmanın devri işlemlerinin gerçekleştirileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 36- Maddede, Türkiye'de yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın yabancı devlet adli makamlarına devredilmesine ilişkin genel esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, Türkiye'deki bir soruşturma veya kovuşturmanın hangi hallerde devredilebileceği, 1972 tarihli Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 8 inci maddesi esas alınarak belirlenmiştir. Fıkrada belirtilen tahdidi hallerin varlığına bağlı olarak, Türk adli makamlarınca devir kararı verilebilecektir. Ancak, devir kararı verilebilmesi için, yalnızca bu hallerin varlığı yeterli olmayıp; ayrıca soruşturma veya kovuşturma işlemlerinin Türkiye'de devam ettirilmesine imkân bulunmaması da gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, devir talebi ve buna ilişkin izlenecek usul düzenlenmektedir. Buna göre, yabancı devlete devir talebinde bulunulmadan önce, adli makamlarca devrin mümkün olup olmadığı hususunda Merkezî Makamdan olumlu görüş alınması gerekmektedir. Maddede, usul ekonomisi mülhazasıyla, resmi bir devir talebinin yapılmasından önce, Merkezî Makam aracılığıyla devir imkânı bulunup bulunmadığının ilgili

devletin de tutumu öğrenilmek suretiyle araştırılması öngörülmektedir. Böylelikle, gereksiz yere ya da çok erken bir aşamada soruşturma ve kovuşturma devir talebinden doğabilecek sakıncaların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Merkezî Makam, adli makâmın talebi üzerine Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmalar ve ilgili yabancı devlet uygulamalarını göz önünde bulundurmak suretiyle devir talebini değerlendirecektir.

Merkezî Makâmın olumlu görüşü üzerine, adli makamlarca hazırlanacak devir talebine, yabancı devletin değerlendirmesine sunulmak üzere soruşturma veya kovuşturma dosyasının bir sureti ve yabancı devletin istemi hâlinde, evrakın tercümesi eklenecektir. Ancak, delil niteliğindeki eşyalar, kaybolma ve delil özelliğini yitirme ihtimaline binaen, yabancı devlet tarafından soruşturma veya kovuşturmaya başlanılmasından sonra ve istem üzerine bu devlete iletilecektir. Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 15 inci maddesinde de aynı hüküm yer almaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, soruşturma aşamasında, devir talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi hâlinde Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde belirtilen şartlardan bağımsız olarak; kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği düzenlenmektedir. Diğer bir anlatımla, fıkra da öngörülen açık düzenleme karşısında, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde öngörülen şartların bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilecektir. Aynı şekilde, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesine bağlanan sonuçlar, bu madde açısından dikkate alınmayacaktır. Bu durumda soruşturmanın devralmasından sonra, yabancı devlette kamu davası açılırsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilecektir. Fıkranın son cümlesinde ise, yabancı devlette kamu davası açılmaması hâlinde savcılık tarafından, yargılama yetkisinin kullanılması çerçevesinde yabancı devlet kararının gerekçesi değerlendirilmek suretiyle soruşturmaya devam edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, üçüncü fıkraya paralel şekilde kovuşturma aşamasında devir talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi üzerine yapılacak işlemler gösterilmektedir. Buna göre yabancı devlet, devir talebini kabul ettiği takdirde, Türk mahkemelerince durma kararı verilecektir. Yabancı devletteki yargılama sonucunda sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda düşme kararı verilecek; mahkûmiyet kararı dışında bir karar verilmesi durumunda ise, Türk mahkemelerince yargı yetkisinin kullanılması çerçevesinde yabancı devlet mahkemesi kararının gerekçesi değerlendirilerek kovuşturmaya devam edilebilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen durumlara ek olarak, yabancı devlet tarafından devir talebinin kabul edilmesinden sonra, hangi hallerde Türk adli makamlarınca soruşturmaya veya kovuşturmaya devam edileceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, yabancı devletin soruşturma veya kovuşturmanın devrinin kabulüne ilişkin kararından vazgeçtiğini bildirmesi veya devredilen soruşturma veya kovuşturmanın sağlıklı şekilde yürütülmediğinin Merkezî Makamca adli makama bildirilmesi hâlinde soruşturma veya kovuşturmanın yürütülmesine karar verilecektir.

Maddenin altıncı fıkrasında, devir talebinden önce veya talep esnasında talep edilen devletten, Türk mevzuatında belirtilen koruma tedbirlerine başvurulmasının istenebileceği düzenlenmektedir. Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 27 nci maddesinde devir talebinden önce, sadece geçici tutuklama tedbiri öngörülmüş iken, maddeyle diğer koruma tedbirlerinin de istenebilmesi mümkün hale getirilmektedir. Uluslararası adli işbirliği hukuku uyarınca, adli yardımlaşma talebi kural olarak, talep edilen devletin hukukuna göre yerine getirilmektedir. Bu esas, geçici koruma tedbiri talepleri için de geçerli olacaktır.

MADDE 37- Maddede, yabancı devlet adlî makamlarınca yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın Türk adlî makamlarınca devralınmasına ilişkin genel esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrası, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 11 inci maddesinde yer alanlar düzenlemelere benzer koşulları içermektedir. Fıkroda, öncelikle Türk hukukuna göre zamanaşımına veya affa uğramamış ve alt sınırı bir yıl veya daha fazla cezayı gerektiren bir suç nedeniyle yabancı devlette yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın devralınabileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, maddede, devir talebinin kabulüne ilişkin öncelikli şartlar belirlenmektedir. Bununla birlikte, değinilen ön şartların varlığına rağmen, fıkranın devamında yer alan (a), (b), (c) ve (ç) bentlerindeki hallerden herhangi birinin varlığı hâlinde de devir talebi kabul edilmeyecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devletlerce yapılan soruşturma ve kovuşturma devri taleplerinin yerine getirilmesinde yetki ve usule ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Devir talebinin kabulü sonrasında, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen genel yetki kuralları çerçevesinde soruşturma yürütülecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, devir talebinde bulunan yabancı devlet mevzuatına göre yapılmış soruşturma veya kovuşturmaya ilişkin usul işlemleri ile elde edilen delillerin Türk mevzuatına uygun kabul edileceği düzenlenmektedir. Düzenlemeyle, delillerin geçerliliği konusunda uluslararası alanda kabul görmüş kurallardan "delilin elde edildiği yer hukukuna uygunluğu" prensibi norma yansıtılmaktadır.

MADDE 38- İnfaz devri, ceza hukuku alanında milletlerarası işbirliğinin ileri bir adımını teşkil etmektedir. İnfaz devrinin temelinde, ülkelerin yabancı ülke mahkemelerinin kararlarına ulusal mahkemelerin kararları gibi değer tanınmaları düşüncesi bulunmaktadır.

Yabancı devlet mahkemelerince verilen mahkûmiyet kararlarının Türkiye’de infazının düzenlendiği maddenin ilk fıkrasında, infaz devrinin koşulları belirlenmektedir. Bu çerçevede, öncelikle hükümlünün Türkiye’de bulunma zorunluluğu öngörülerek kararların infazının mümkün olması amaçlanmaktadır. Hükümlünün Türkiye’de bulunması; geçici bir nedenle Ülkemizde bulunması değil, ikamet, iş ya da sosyal bağlara dayalı bir irtibat anlamına gelmektedir. Birinci fıkranın (b) bendinde, infazın devralınması için yabancı devlet mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması koşulu düzenlenmektedir. Uluslararası hukuk ve başta Anayasa olmak üzere iç hukukumuz gereğince “suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz” ilkesine istinaden ancak kesinleşen mahkûmiyet kararlarının infazı devralınabilmektedir. Fıkranın (c) bendinde ise, tarafı bulunduğumuz Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesinin 4 üncü ve 6 ncı maddeleriyle uyumlu olarak, mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi ve zamanaşımına uğramamış olması gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Fıkranın (ç) bendiyle, merkezi makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça, infazı devralınacak hürriyeti bağlayıcı cezanın, talep tarihi itibarıyla, yerine getirilmesi gereken en az altı aylık bakiye kısmı bulunan bir ceza olması gerektiği hükme bağlanmaktadır. Böylelikle, infaz edilecek hürriyeti bağlayıcı cezanın belirli bir süreden az olması durumunda Türk Hukukuna göre uygulanma ihtimali doğan denetimli serbestlik veya alternatif infaz usulleri gibi cezanın infaz kurumunda yerine getirilmesi imkânını ortadan kaldıran ve devir amacına da uygun düşmeyen sonuçların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Birinci fıkranın son bendinde ise, Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesiyle uyumlu olarak, infazın devralınması, aynı suçtan dolayı Türkiye’de soruşturma veya kovuşturma yapılmamış olması koşuluna bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, devir talebinde bulunan devletten istenecek belgeler gösterilmektedir. Fıkradaki bu sayma sınırlayıcı nitelikte olmayıp, belirtilenler dışında, talebin

değerlendirilebilmesi için gerekli görülecek diğer bilgi ve belgelerin de talep edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, devir talebinin Merkezî Makam tarafından değerlendirilmesi düzenlenmektedir. Merkezî Makam, gerek önceki fıkralarda düzenlenen koşullara, gerekse genel hükümlere bağlı olarak talebin reddine karar verebilecektir. Bu düzenleme tarafı olduğumuz Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesiyle de uyum içinde olup, uluslararası adlî işbirliğinin, hukukî boyutunun yanında siyasi ve uluslararası ilişkiler boyutu nedeniyle böyle bir değerlendirme yetkisi zarurî görülmektedir. Bu çerçevede, ülke güvenliği ve ulusal çıkarların da değerlendirme yapılırken göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, infazın devralınmasından önceki süreçte, koruma tedbirlerine başvuru imkanı ve koşulları düzenlenmektedir. Devrin öngörülebildiği durumlarda infazı sağlamak amacıyla koruma tedbirlerine başvurulabilmesi, öncelikle infazı devredecek yabancı makamın talebini gerektirmektedir. Yine, uluslararası adlî işbirliğinin çok boyutlu mahiyeti ve sonuçları gözetilerek, talebin uygunluğunu değerlendirme yetkisi verilen Merkezî Makamın uygun görüşü aranmaktadır. Bu koşullara bağlı olarak, adlî merciler tarafından, mahkûmiyete konu suç, ceza miktarı ve şahsın kaçma şüphesi dikkate alınarak, geçici tutuklamaya ilişkin madde çerçevesinde karar verilebilmesi imkanı getirilmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, infazın devrine ilişkin talebin değerlendirileceği adlî merci ile değerlendirme usulü düzenlenmektedir. Buna göre talep, dönüştürme kararı verilmesi için Ankara ağır ceza mahkemesine gönderilecektir. Mevcut uygulamanın da bu doğrultuda oluşu gözetilerek, maddede Ankara ağır ceza mahkemesinin görevli olarak tayin edilmesi suretiyle, uluslararası boyutu bulunan devir işlemleri bakımından uzmanlaşmanın ve uygulama birliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle, Türk kanunlarına göre yapılacak değerlendirilme neticesinde, yabancı devlet mahkemesince verilen mahkûmiyet kararında subûtu kabul edilen fiile, Türk kanunlarına göre verilmesi gereken cezanın tayini, bununla birlikte, dönüştürme kararında belirlenecek cezanın, yabancı mahkeme kararında tayin edilen ceza süresini geçmemesi öngörülmektedir. Böylelikle, hükümlünün talebine bağlı olmayan devir işlemi nedeniyle herhangi bir mağduriyetin engellenmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle ayrıca, talebin kısa sürede karara bağlanmasını teminen, dönüştürme kararının verileceği süre de düzenlenmekte, dönüştürme kararlarına karşı kanun yoluna başvuru imkanı ile ağır ceza mahkemesinin koruma tedbirleri hakkında karar verme yetkisi de hükme bağlanmaktadır.

Maddenin son fıkrasıyla, dönüştürme kararının talep eden devlete bildirilmek üzere Merkezî Makama gönderileceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 39- Maddeyle, infaz devrinin Ülkemizce kabulü ve verilen dönüştürme kararının devir talep eden devlet tarafından uygun bulunması üzerine infazın başlaması ve yürütülmesine ilişkin süreç düzenlenmektedir. Düzenlemeyle, dönüştürme kararı verilmesinde olduğu gibi infazın da Türk kanunlarına göre gerçekleştirilmesi esası kabul edilmektedir. Bununla birlikte, adil yargılanma hakkının ihlali, karara etkili yeni delil ortaya çıkması, hükme esas alınan delilin sahteliğinin anlaşılması gibi mahkûmiyetin esasına etki eden hallere bağlı olarak yapılacak taleplerin, infazı devreden devlet mahkemelerine yöneltilmesi kabul edilmektedir. Yabancı devlet mahkemesi tarafından kararda değişikliğe gidildiği takdirde, Ülkemizde infazı istenen yeni karar da Türk hukukuna göre değerlendirilecek ve dönüştürülecektir. Ancak, hükmün verildiği devlette veya Türkiye’de genel veya özel af kabul edilmesi ya da suç ve cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten bir sebebin ortaya çıkması hâlinde, dönüştürme kararını veren ağır ceza mahkemesince hükümlünün hukuki durumunun, talep üzerine veya resen ele alınarak karara bağlanması esası benimsenmektedir. Böylelikle, esasa ilişkin talepler bakımından devir talep eden ülkelerin egemenlik haklarına bağlı yargı

yetkisi korunmakta; ancak, diğer durumlarda Ülkemiz adli mercileri tarafından değerlendirme yapılmasına imkan tanınarak, hükümlünün özgürlüğünün haksız yere kısıtlanmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Düzenlemeyle, infaz sürecinde ortaya çıkabilecek, hastalık, izin, firar gibi özel durumlar ile infazın tamamlandığı bilgisinin, infazı devreden devlete iletilmesi öngörülmektedir.

MADDE 40- Maddeyle, Türk mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının yabancı devlette infazı koşulları düzenlenmektedir. Yabancı devlete infaz devri için öncelikle, hükümlünün, infazın devredileceği yabancı devletin vatandaşı olması ya da bu ülkeyle güçlü sosyal bağlarının bulunması gerekmektedir. Yabancı devlete infaz devrinin diğer koşulları ise, yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının Ülkemizde infazına ilişkin 38 inci madde ile uyumlu olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla uygulamada karşılaşılan önemli bir sorunun çözümü amacıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilecek cezaların da infaz devrine konu olabileceği hüküm altına alınmaktadır. Böylelikle, başka bir devletin vatandaşı olan, Türk veya yabancı olmakla birlikte, yabancı bir ülkeyle güçlü sosyal ve ekonomik bağları bulunup şahsî hali Ülkemizde uzun süre bulunmasına elverişli olmayan hükümlülerin de infaz devri yoluyla mahkûmiyetlerini yabancı ülkede tamamlayabilmeleri amaçlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, devir talebinin infaz işlemlerinin yürütülmesine engel olmayacağı belirtilerek, yabancı devlette infaz başlayana kadar, Ülkemiz adli makamlarının yetkisinin devam edeceği ve infaz yönünde gerekli işlemlerin gerçekleştirilebileceği vurgulanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, uluslararası adli işbirliğinin hukuki olduğu kadar siyasi ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren boyutları nedeniyle infaz devrine ilişkin Merkezî Makamın değerlendirme yetkisi düzenlenmekte; ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceği veya Türkiye'nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceği değerlendirilen taleplerin Merkezî Makam tarafından reddedilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, örneğin, infazının devri talep olunan cezanın, yabancı ülke adli makamları tarafından farklı usullerle veya sürelerle infaz edileceği anlaşıldığında, bu farklılığın ceza adaletine uygun düşmeyeceği değerlendirildiğinde talep reddedilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, devir talebinde bulunan devlete iletilecek belgeler gösterilmektedir. Fıkarda belirtilen belgeler sınırlayıcı nitelikte olmayıp, belirtilenler dışında, talebin değerlendirilebilmesi için Merkezî Makam veya yabancı makamlar tarafından gerekli görülecek diğer bilgi ve belgelerin de iletilmesi mümkün bulunmaktadır.

Maddenin son fıkrasında, infazın devredilebilmesi için, devrin yapılacağı yabancı devletten infaz usulü, süresi ve sürecine dair bilgi istenmesi, gelen bilgilere göre Merkezî Makamın uygun görüşüyle adli merciler tarafından talebin geri çekilebilmesi imkanı düzenlenmektedir.

MADDE 41- Maddede, yabancı devlette infazın sonuçları düzenlenmektedir. Merkezî Makam tarafından edinilen infaz süreciyle ilgili bilgilerin ulusal adli makamlara iletilmesi öngörülmekte; ayrıca, hükmün yabancı devlet tarafından tamamen infaz edilmesi veya infaz kabiliyetini kısmen ya da tamamen kaybetmesi durumunda doğacak hukukî sonuç belirlenmektedir. Yabancı devletin kararı infaz etmemesi veya edememesi hâlinde infaz işlemlerine Türkiye'de devam edileceği de maddede hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 42- Hükümlü nakli; hükümlünün, mahkûmiyet kararının verildiği devlette infazına başlanılan hürriyeti bağlayıcı cezasının bakiye kısmının ya da güvenlik tedbirlerinin, diğer bir devlette infazı için her iki devletin anlaşması ve hükümlünün rızası çerçevesinde o devlete gönderilmesi sürecidir.

Maddede, Türkiye'ye yapılan hükümlü nakli işlemlerinin hangi şartlar ve usule göre yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, Tasarıyla yürürlükten kaldırılan 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkumiyetlerinin İnfazına Dair Kanundan farklı olarak, Türk vatandaşlarının Türkiye'ye nakillerinin yanı sıra Türkiye ile güçlü sosyal bağları bulunan yabancıların da nakillerine ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir. Düzenlemeyle; sınır aşan sosyal nüfus hareketlerinin önemli ölçüde fazlaşması, uluslararası ticari ilişkilerin yoğunlaşması, çifte vatandaşlık uygulamalarının ve yabancı evliliklerin artması gibi gerçekler gözetilerek, hükümlü naklinden beklenen sosyal rehabilitasyon ve ekonomik faydanın sınırları genişletilmektedir.

1983 tarihli Hükümlülerin Nakline Dair Avrupa Sözleşmesi ile uyumlu olarak maddenin birinci fıkrasında nakil için şartlar, ikinci fıkrasında ise gerekli belgeler sayılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle, Türk vatandaşı olan hükümlüler yanında, vatandaşlık bağı bulunmamakla birlikte Türkiye ile güçlü sosyal bağları bulunan kişilerin de Ülkemize nakline imkân sağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, hükümlü veya kanunî temsilcisi tarafından nakle rıza gösterilmiş olması aranmaktadır. Rıza vermesi gerekli kişinin bunu isteğiyle ve hukuki sonuçlarını tümüyle bilerek yapması ve kabul etmesi gerekmektedir. Hükümlünün kısıtlı ya da çocuk olması durumunda, vasi veya velisinin talebi üzerine nakil işlemlerine başlanabilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde, hükümlü hakkında yabancı devlette verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ve mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi şartı aranmaktadır. Bu şartlar, hükümlü nakli işlemlerinin başlatılabilmesi için gereklidir.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde, hükümlünün yerine getirmesi gereken bakiye en az altı ay hürriyeti bağlayıcı cezasının bulunması aranmakta, ancak istisnaî hallerde her iki devletin merkezi makamlarının anlaşması durumunda, mahkûmiyet süresinin altı aydan daha az olması hâlinde de nakil mümkün hale getirilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Türkiye'ye nakil için başvuruda bulunan hükümlünün, Tasarıda belirtilen nakil şartlarını taşıyıp taşımadığının incelenmesi için hangi belgelerin talep edileceği düzenlenmektedir. Bu belgeler, yabancı devlet tarafından sağlanmadan nakil işlemleri yerine getirilmeyecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Merkezî Makamın nakil talebini ret yetkisi ve koşulları düzenlenmektedir.

Maddenin son fıkrasında, nakil talebine ilişkin şartlar gerçekleştiğinde ve evrak ikmal edildiğinde, talebin Adalet Bakanının onayına sunulacağı ve nakle ilişkin son kararı Adalet Bakanının vereceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 43- Maddeyle, Türkiye'ye nakline karar verilen hükümlünün cezasın infazına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, nakline karar verilen hükümlünün, ceza infaz kurumunda geçireceği sürenin kendisine ve yabancı devlete bildirilmesi zorunluluğu getirilmektedir. Uygulamada, yabancı devlet, hükümlünün ceza infaz kurumunda geçireceği süreyi yetersiz bulup, nakle muvafakat vermeyebilmektedir. Nakil işlemlerinin devam edebilmesi için, söz konusu bildirim yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bildirim yapıldıktan sonra,

yabancı devletin nakli kabul etmesi üzerine, hükümlü Türkiye'ye getirilerek, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şekilde infaza devam edilmek üzere nakil dosyası ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilecektir. Hükümlüyü teslim alan Cumhuriyet başsavcılığı, infazına başlanan karara ilişkin bilgileri Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirmek zorunda olup, bu düzenlemeyle nakli gerçekleşen hükümlüye ait kayıtların sağlıklı tutulması ve takibi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, hükümlü hakkında yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararının, herhangi bir ek karar veya dönüşüm kararı alınmadan Türk kanunlarına göre infaz edileceği düzenlenmektedir. Düzenleme yapılırken, Hükümlülerin Nakline Dair Avrupa Sözleşmesinin “İnfaz devamı” başlıklı 10 uncu maddesindeki ilkeler benimsenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, mahkûmiyetin esasına ilişkin talepleri değerlendirme yetkisinin, Hükümlülerin Nakline Dair Avrupa Sözleşmesiyle uyumlu olarak, mahkûmiyet kararını veren yabancı devlet mahkemesine aidiyeti benimsenmektedir. Bir başka deyişle, Türk mahkemelerinin mahkûmiyetin esasına ilişkin talepleri değerlendirme yetkisi bulunmamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, naklin gerçekleşmesinden sonra bakiye cezanın infazı sırasında, gerek yabancı devlette, gerekse Ülkemizde cezanın veya cezaya konu olan suçun genel af, özel af veya cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten nedenlerle değişmesi hâlinde hükümlünün bu durumdan istifade edip etmeyeceği hususunun bulunduğu yer ağır ceza mahkemesince karara bağlanacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 44- Maddeyle, Türkiye’den yabancı devlete yapılacak hükümlü nakli işlemlerinin usul ve şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, Tasarıyla yürürlükten kaldırılması öngörülen 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkûmiyetlerinin İnfazına Dair Kanundan farklı olarak, yabancı uyruklu şahısların uyruğu bulunduğu yabancı devlete nakillerinin yanı sıra, uyruğa bakılmaksızın güçlü sosyal bağlarının bulunduğu yabancı devletlere nakillerine de imkan getirilmektedir. Böylelikle, yabancı bir ülkeyle güçlü sosyal bağları olan bir Türk vatandaşının, Türkiye’den bu yabancı devlete nakli mümkün kılınmaktadır. Örneğin, Almanya’da doğup büyüyen ve ailesi anılan ülkede bulunan Türk hükümlünün, talebi ve Alman makamlarının kabulü hâlinde, bu ülkeye nakli gerçekleştirilebilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, hükümlünün ya da kanuni temsilcinin rızasıyla nakil işlemlerinin başlatılabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde, hükümlü hakkında Türkiye’de verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ve mahkûmiyet kararına konu fiilin yabancı devlet hukukuna göre suç teşkil etmesi şartının aranacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde, hükümlünün yerine getirmesi gereken bakiye en az altı aylık hapis cezasının bulunması aranmakta ancak, istisnaî hâllerde her iki devletin merkezi makamlarının anlaşması durumunda, daha az süreli mahkûmiyet hükümlerinin infazı amacıyla da nakil mümkün hale getirilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde, nakil talebinde bulunan hükümlü hakkında başka bir suçtan dolayı Türkiye’de soruşturma veya kovuşturma bulunmaması şartı öngörülmektedir. Düzenlemeyle, başka bir suçtan dolayı Ülkemizde takibat altında olanların, nakil yoluyla Ülkemizden ayrılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlete nakil talebinde bulunan hükümlüyle ilgili olarak, nakil şartlarının incelenebilmesi için yabancı devlete iletilecek belgeler gösterilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Merkezî Makamın nakil talebini ret yetkisi ve dayanakları gösterilmektedir. Nakil talebinin, hükümlünün sosyal rehabilitasyonuna katkı sağlamayacağı, ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceği veya Türkiye'nin güvenliği ile ulusal çıkarlarına uygun düşmeyeceği hususlarında yapılacak değerlendirmenin Merkezî Makama ait olduğu belirtilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, hükümlü hakkında hapis cezası ile birlikte para cezasına hükmedilmesi hâlinde, nakil için öncelikle para cezasının ödenmiş olması şartı getirilmektedir. Bununla birlikte, para cezasının ödenmemesi hâlinde izlenecek infaz usulü gösterilerek, ödenmeyen para cezalarının tek başına hükümlü nakline engel olmasının önüne geçilmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, nakil talebinin kabul edilebilmesi için talebe konu mahkûmiyet kararında hükmedilen yargılama giderlerinin ödenmesi koşulu aranmakla birlikte, hükümlünün yargılama giderini ödeyemeyecek durumda olduğunun tespit edilmesi hâlinde, yargılama gideri ödenmeksizin de nakline karar verilebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, yüksek bir meblağa ulaşmayan yargılama giderinin ödenmemesi durumunun hükümlü nakline engel olmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, hükümlünün nakline karar verilebilmesi için naklin yapılacağı yabancı devletten hükümlünün ceza infaz kurumlarında kalacağı süre ve infazın nasıl yapılacağına bildirilmesinin istenmesi ve bu bilginin hükümlüye tebliğ edilmesi hususu düzenlenmektedir.

Maddenin yedinci fıkrasında ise, Türk mahkemelerince hükümlü hakkında verilen hapis cezasının bakiye kısmının, hükümlünün nakil talebinde bulunduğu yabancı devlette yerine getirilmesi talebine yabancı devletin muvafakat vermesi hâlinde, hükümlünün nakline nihai olarak Adalet Bakanının karar vereceği düzenlenmektedir.

MADDE 45- Maddeyle, hükümlünün yabancı devlete nakli ve bu devlette infazın sonuçları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, naklin gerçekleşmesinden sonra, infaz sırasında ortaya çıkacak özel durumlar ile infazın tamamlanması ve hükümlünün firarına ilişkin bilgilerin yabancı devletten istenmesi düzenlenmektedir. Düzenlemeyle, Merkezî Makam aracılığıyla yabancı devletten temin edilen bilgilerin, mahkûmiyet kararını veren mahkemeye iletilmesi öngörülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlette infazın tamamlanması, kısmen ya da tamamen infaz edilemez hale gelmesi veya infaz kabiliyetini kısmen veya tamamen kaybetmesi hallerinin doğuracağı sonuçlar hükme bağlanmaktadır. Bu fıkra, Hükümlülerin Nakline Dair Avrupa Sözleşmesinin 8, 12 ve 14 üncü maddelerine uyumlu olarak düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, naklin gerçekleşmesinden sonra yabancı devletin nakil konusu mahkûmiyet hükmünü infaz edememesi hâlinde, infaz işlemlerine Türkiye'de devam edileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 46- Maddeyle, uluslararası adli işbirliği taleplerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan giderlerin hangi devlet tarafından karşılanacağı belirlenmektedir. Buna göre giderler, merkezî makamların aksine bir mutabakatı bulunmaması hâlinde, yerine getiren devlet tarafından karşılanacaktır.

Soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde, talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, yargılama giderlerinden sayılacak ve suçüstü ödeneğinden karşılanacaktır. Mahkûmiyet kararlarının infazı amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde ise, talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, 6183

sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre hükümlüden tahsil edilecektir.

Hükümlünün bulunduğu yabancı devletten Türkiye'ye nakli için yapılacak masraflar, hükümlü tarafından karşılanacaktır.

MADDE 47- Maddeyle, Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılması öngörülmektedir. Tasarıda, uluslararası adli yardımlaşmanın her alanıyla ilgili ayrıntılı hükümler bulunmakla birlikte uygulama yönetmeliğine bırakılan konular da bulunmaktadır.

MADDE 48- Maddeyle, Tasarıda yer alan düzenlemeler karşısında yürürlükten kaldırılan hükümler belirlenmektedir.

2080 sayılı Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 2 nci ve 3 üncü maddeleri ile 2081 sayılı Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddeleri Tasarıda yer alan hükümler doğrultusunda yürürlükten kaldırılmaktadır.

Tasarıda yer alan infaz devri ve hükümlü nakli hükümleri karşısında 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkumiyetlerinin İnfazına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmaktadır.

İade konusunda Tasarıda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi nedeniyle Türk Ceza Kanununun "Geri verme" başlıklı 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 49- Yürürlük maddesidir.

MADDE 50- Yürütme maddesidir.